

LAKI ALUEIDEN KEHITTÄMISESTÄ JA EUROOPAN UNIONIN ALUE- JA RAKENNEPOLITIIKAN TOIMEENPANOSTA

SÄÄNNÖSKOHTAISET PERUSTELUT

1 luku Yleiset säännökset

1 § Lain tarkoitus. Pykälässä säädettäisiin lain tarkoituksesta. Pykälän mukaan laissa säädettäisiin alueiden kehittämisestä sekä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan valmistelusta ja toimeenpanosta. Lailla on tarkoitus säätää alueiden kehittämisen yhteisistä tavoitteista sekä kansallista ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikkaa toimeenpanevien viranomaisten tehtävistä ja työnjaosta sekä niiden välisen yhteistyön ja vuorovaikutuksen menettelyistä. Lisäksi säädettäisiin kansallisia ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikkaa koskevien suunnitelmien, ohjelmien ja sopimusten laatimisen ja hallinnoinnin menettelyistä.

Pykälän 2 momentin mukaan alueiden kehittämisellä tarkoitettaisiin valtion, kuntien ja muiden toimijoiden vuorovaikutukseen perustuvaa, laaja-alaista ja monitasoista toimintaa, joka perustuu alueiden erilaisiin vahvuuksiin ja tarpeisiin. Alueiden kehittäminen on monia erilaisia toimijoita, esimerkiksi ministeriöitä, muita valtion viranomaisia, maakuntien liittoja, kuntia, järjestöjä, yrityksiä sekä korkeakouluja ja muita oppilaitoksia, koskevaa yhteistyötä ja vuorovaikutusta maan eri osien kehittämiseksi. Aluekehittämisen näkökulma sisältää eri hallinnonalojen ja maakuntien tavoitteiden ja toimien tarkastelemisen kokonaisuutena sekä valtakunnallisesta että alueiden näkökulmasta. Se sisältää sekä erityiset aluekehittämisen toimet ja resurssit, että näkökulman siitä, että yhteiskunnallisella päätöksenteolla on vaikutuksia aluekehittämiseen. Alueiden kehittämisen menettelyjä koskevia säännöksiä soveltavat laajasti eri hallinnonalat. Vakiintuneita aluekehittämiseen vaikuttavia yhteiskuntapolitiikan osa-alueita ovat elinkeinot ja työllisyys, hyvinvointi, osaaminen, kulttuuri, elinympäristö, saavutettavuus ja turvallisuus sekä kotouttaminen. Myös ilmastopolitiikan ja kestävyuden eri näkökulmat painottuvat entistä vahvemmin.

Valtakunnallisella tasolla yhteistyötä tehdään keskeisten aluekehittämiseen osallistuvien ministeriöiden välillä työ- ja elinkeinoministeriön koordinoimana. Tehtävästä on säädetty valtioneuvoston ohjesäännön 21 §:n 3 kohdassa (VNOS, 20.11.2009/905). Tarkemmin ministeriön aluekehittämistehtävistä ja yhteistyön tahoista säädettäisiin ehdotuksen 8 §:ssä. Aluetasolla aluekehittämisen viranomaisina toimivat kuntien muodostamat kuntayhtymät, maakuntien liitot. Niiden aluekehittämistehtävistä ja yhteistyön keskeisistä tahoista säädettäisiin 15 §:ssä.

Alueiden kehittäminen perustuisi ehdotuksen mukaan alueiden erilaisiin vahvuuksiin ja tarpeisiin. Aluekehittämisen toimenpiteitä kohdennettaisiin eri alueille ottaen huomioon niiden luonnon olosuhteiden, elinkeinotoiminnan ja väestön muodostamat tarpeet ja vahvuudet. Valtakunnalliset alueiden kehittämisen linjaukset määriteltäisiin hallituskausittain laadittavassa valtioneuvoston aluekehittämistä koskevassa päätöksessä, joka on jo usean hallituskauden ajan valmisteltu hallituskauden alussa ministeriöiden sekä maakuntien liittojen yhteistyönä. Niiden soveltamisessa eri alueilla otettaisiin huomioon alueelliset olosuhteet. Kukin maakunta määritteli kehittämisen tarpeet ja vahvuutensa maakunnan pitkän aikavälin strategiset linjauksiin perustuen lähivuosien kehittämistä koskevassa maakuntaohjelmassa, josta säädettäisiin tarkemmin ehdotuksen 22 §:ssä. Maakunnan eri osien tarpeet ja vahvuudet tulisi ottaa ohjelmassa myös huomioon. Lisäksi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimia ja rahoitusta kohdennettaisiin maakuntien kehittyneisyys ja olosuhteet huomioon ottaen.

2 §. Alueiden kehittämisen tavoitteet. Pykälässä määriteltäisiin alueiden kehittämisen yhteiset pitkän aikavälin tavoitteet. Tavoitteita tarkennettaisiin vastaamaan sekä kansallisen että kansainvälisen toimintaympäristön muutoksia. Keskeisiä myös alueiden kehittämiseen vaikuttavia muutoksia ovat ilmastonmuutos, sen hillintä ja siihen sopeutuminen sekä kestävä kehityksen tavoitteet. Sisällöllisesti alueiden kehittämisen tavoitteet vastaisivat pääosin kuitenkin edelleen alueiden kehittämisestä ja rakennerahastojen hallinnoinnista annetun lain (7/2014) 4 §:n tavoitteita. Aluekehittämisen tavoitteita tarkennettaisiin käytännön toiminnan tasolle ja toteutettaisiin valtakunnallisissa ja maakuntien aluekehittämiseen liittyvissä päätöksissä, ohjelmissa ja sopimuksissa, joista säädettäisiin tarkemmin ehdotuksen 3 ja 4 luvuissa.

Pykälän 1 momentin mukaan alueiden kehittämisen tavoitteena olisi edistää alueiden kestävä kasvua ja kilpailukykyä, asukkaiden hyvinvointia ja elinympäristön laatua. Alueiden uudistuminen ja erityisesti

tasapainoinen kehittäminen niiden erityispiirteet huomioon ottaen on ollut pitkään aluekehittämisen tavoitteena. Ehdotuksessa alueiden kehittämisen tavoitteissa korostettaisiin aikaisempaa enemmän alueiden kestävän kasvun ja kilpailukyyn tavoitetta. Kestävässä kasvulla tarkoitettaisiin kestävästä kehityksestä sen laajassa merkityksessä. Kestävään kehitykseen kuuluvat ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen kestävyys. Alueiden kilpailukyvyllä tarkoitettaisiin tässä yhteydessä alueen inhimillistä pääomaa, elinkeinorakenteen ja tutkimus- ja innovaatiotoiminnan monipuolisuutta tai erikoistumista ja innovatiivisuutta sekä saavutettavuutta. Toisena alueiden kehittämisen elementtinä korostettaisiin asukkaiden hyvinvointia. Asukkaiden hyvinvointi koostuu ainakin elinoloista, toiminta- ja työkyvystä sekä osallisuudesta yhteiskunnassa. Kolmas elementti olisi elinympäristön laatu. Laadukas elinympäristö muodostaa kokonaisuuden, jossa eri väestöryhmillä on mahdollisuus jokapäiväisen elämänsä sujuvaan järjestämiseen, asumiseen, työssäkäyntiin, palveluiden käyttämiseen, kulttuuriin ja harrastuksiin, ulkoiluun sekä myös yksityisyyteen. Elinympäristö tarkoittaisi ehdotuksessa sekä luonnon- että rakennettua ja kulttuuriympäristöä.

Pykälän 2 momentissa kuvattaisiin niitä aluekehittämisen toimenpiteitä, joilla 1 momentissa määritellyt yleisiä tavoitteita edistettäisiin. Momentin mukaan alueiden kehittämisen tavoitteita edistettäisiin seuraavilla toimenpiteillä:

- 1) vahvistetaan kasvua tukevaa elinkeinorakennetta ja taloudellista tasapainoa, kestävästä alue- ja yhdyskuntarakennetta sekä saavutettavuutta;
- 2) tuetaan asukkaiden työllisyyttä, osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta sekä maahanmuuttajien kotoutumista;
- 3) parannetaan elinympäristön laatua ja hillitään ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia;
- 4) vähennetään alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja; ja
- 5) parannetaan alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistetään niiden kulttuuria.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan alueiden kehittämistä edistettäisiin vahvistamalla kasvua tukevaa elinkeinorakennetta ja taloudellista tasapainoa, kestävästä alue- ja yhdyskuntarakennetta sekä saavutettavuutta. Alueiden kestävästä kasvua ja kilpailukykyä edistettäessä olennaista on kestävästä kehitykseen perustuvan kasvun aikaansaaminen elinkeinorakennetta monipuolistamalla ja uudistamalla. Elinkeinorakenteen vahvistamisella ja monipuolistamisella turvataan myös alueiden taloudellista kehitystä ja sen tasapainoa nopeastikin muuttuvissa olosuhteissa. Elinkeinorakenteessa palvelujen merkitys on kasvanut voimakkaasti. Myös uusia kuten bio- ja cleantech -toimintaan, hyvinvointiin, kulttuuriin, luoviin aloihin, matkailuun ja ympäristöön liittyviä kasvavia aloja on tuettava Suomen elinkeinorakenteen vahvistamiseksi ja monipuolistamiseksi. Taloudelliseen tasapainoon pyritään edistämällä talouden, työllisyyden ja yritystoiminnan vakaata kehitystä. Kestävä kehittäminen on kaikessa toiminnassa lähtökohtana. Tärkeää on myös parantaa yrittäjyyteen ja yritystoimintaan liittyviä toimintaedellytyksiä. Tämä edellyttää uudenlaisia yhteistyömuotoja, alueiden toimijoiden kansainvälistä ja kansallista verkottumista sekä Suomen kilpailukyyn kannalta keskeisten vahvuuksien parempaa hyödyntämistä. Suomen kansantalous ja yritykset toimivat kansainvälisessä ympäristössä. Aluekehittämiseen käytettävien voimavarojen vähentyessä on eri toimenpiteiden vaikuttavuutta parannettava. Suurten kaupunkiseutujen rooli kansallisen innovaatiostrategian toteuttajina ja innovaatioiden kasvualustoina on keskeinen. Alueiden kilpailukykyä lisääviä tekijöitä ovat muun muassa tuottavuus, inhimillinen pääoma, innovatiivisuus sekä alueen saavutettavuus. Alueen saavutettavuutta vahvistetaan alueen infrastruktuurin, erilaisten palvelujen saatavuuden ja riittävien tieto- ja liikenneyhteyksien sekä logistiikan kehittämisellä.

Momentin 2 kohdassa todettaisiin, että alueiden kehittämistä edistettäisiin tukemalla asukkaiden työllisyyttä, osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta sekä maahanmuuttajien kotoutumista. Asukkaiden työllisyyteen pyritään vakauttamalla työvoiman kysyntää ja tarjontaa huomioiden muun muassa kasvavat haasteet osaavan työvoiman saatavuudesta sekä työvoiman kansainvälinen liikkuvuus. Monipuolisella ja korkeatasoisella koulutuksella luodaan edellytyksiä osaamisen, innovatiivisuuden, luovuuden ja uudistumisen vahvistamiselle. Elinkeinorakenteen uudistumisen aiheuttamat muutokset osaamisen laadulle, että määrälle asettavat koulutuksen järjestämiselle suuria vaatimuksia. Tämän vuoksi on tärkeää vahvistaa koulutuksen järjestämisestä vastaavien ja alueiden viranomaisten, yliopistojen ja muiden oppilaitosten sekä yritys-elämän välistä yhteistyötä. Osaamis- ja koulutustarpeiden ennakointi on entistä merkittävämmässä asemassa. Aluekehittämisen kaikkien toimien tavoitteena on edistää kaikkien oikeutta osallistua, kehittyä ja saada palveluita sekä vähentää eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. Erilaisuuteen perustuva monimuotoisuus olisi nähtävä hyödynnettävissä olevana voimavarana. Sosiaaliseen osallisuuteen kuuluu yhteisöön osallistuminen ja siinä osallisena eläminen. Sosiaalinen osallisuus aluekehittämisen tavoitteena tarkoittaa muun muassa osallisuutta työelämään. Sosiaalisen osallisuuden käänköpuolena on sosiaalinen syrjäytyminen. Syrjäytymisellä tarkoitetaan yhteisöllisen toiminnan ulkopuolelle joutumista. Osallisuuden lisääminen voi olla sekä yksilön aktiivisuutta, että yhteisöllisen osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksien lisäämistä.

Maahanmuuttajien kotouttamisen tarkoituksena on edistää maahanmuuttajien yhdenvertaista osallisuutta yhteiskunnan eri osa-alueilla sekä vahvistaa maahanmuuttajien osaamisen hyödyntämistä elinvoimatekijänä. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan kotoutumisesta annetun lain (1386/2010) 3 §:n 3 kohdan mukaisesti Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti. Osana kotoutumista edistetään myös kansainvälistä suojelua saavien kuntiin ohjaamista. Kotouttaminen sisältää eri viranomaisten ja kolmannen sektorin aktiivisia toimia, kuten suomen tai ruotsin kielen opetusta, aktiivisia työllistymistä ja osaamisen kehittämistä tukevia toimia sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.

Momentin 3 mukaan alueiden kehittämiseksi parannettaisiin elinympäristön laatua ja hillittäisiin ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia. Elinympäristö muodostuu rakennetusta-, kulttuuri- ja luonnonympäristöstä. Elinympäristöön kuuluvat myös sosiaaliset ja toiminnalliset, elämän laatuun ja elinolosuhteisiin vaikuttavat tekijät. Elinympäristöön vaikutetaan muun muassa kaavoituksella ja rakentamisen ohjauksella, joilla myös tulee edistää ilmastonmuutoksen hillintää, luonnon monimuotoisuuden turvaamista sekä luonnonvarojen kestävästä käytöstä.

Momentin 4 kohdan mukaan alueiden kehittämistä edistetään vähentämällä alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja. Alueen kehittyneisyseroja vähentäviä toimenpiteitä voisivat olla alueen infrastruktuurin, erilaisten palvelujen saatavuuden ja riittävien tieto- ja liikenneyhteyksien turvaaminen. Myös alueelle sopivan yritystoiminnan kehittäminen ja tarvittavan koulutuksen tarjoaminen ovat keskeisiä keinoja alueiden välisten kehityserojen pienentämiseksi. Alueilla, jotka ovat jääneet tai jäämässä jälkeen muun maan kehityksestä, vaikeimpia ongelmia ovat työttömyys ja syrjäytyminen. Erilaisten voimavarojen käyttöönottoa tulee tehostaa.

Momentin 5 kohdan mukaan alueiden kehittämistä edistettäisiin parantamalla alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistämällä niiden kulttuuria. Alueet ovat erilaisia ja tuloksekkainta alueen kehittämistä on tunnistaa kunkin alueen omat vahvuudet ja vahvuusalueisiin perustuva erikoistuminen. Alueen erikoistuessa sellaiseen osaamiseen ja osaamisen hyödyntämiseen, johon sillä on elinkeinorakenteensa ja edellytystensä perusteella kasvupohjaa, se vahvistaa kilpailukykyään.

3 §. *Soveltamisala.* Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Soveltamisala pysyisi muuten ennallaan, mutta siihen ehdotetaan otettavaksi mukaan uusi rahasto: oikeudenmukaisen siirtymän rahasto. Rahasto on osa Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikkaa, mutta ei ole rakennerahasto, kuten Euroopan sosiaalirahasto ja Euroopan aluekehitysrahasto. Pykälän mukaan ehdotettua lakia sovellettaisiin alueiden kehittämiseen, alueiden kehittämistä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun, hallinnointiin, arviointiin, seurantaan ja yhteensovittamiseen eri hallinnonaloilla ja maakunnissa. Ohjelmilla tarkoitetaan sekä kansallisia alueiden kehittämissuunnitelmia, että Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmia. Lähtökohtaisesti kukin hallinnonala vastaisi itse ohjelman toteutuksesta siltä osin, kuin ohjelmassa edellytetään käytettäväksi kyseiselle hallinnonalalle valtion talousarviossa osoitettuja määrärahoja. Kansallisen alueiden kehittämisen varoilla ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista rahoitettavien hankkeiden rahoittamisesta säädetään erikseen.

Lain soveltaminen Ahvenanmaalla määräytyy Ahvenanmaa itsehallintolain (1144/1991) perusteella. Lakia ei sovelleta asioihin, joissa lainsäädäntövalta kuuluu itsehallintolain 18 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalle. Lakiehdotuksen mukaiset ohjelmat koskevat aloja, joissa lainsäädäntövalta kuuluu pääosin Ahvenanmaan maakunnalle. Tältä osin ehdotettu laki ei tulisi sovellettavaksi Ahvenanmaan maakunnassa. Toisaalta valtakunnan lakia sovelletaan asioissa, joissa lainsäädäntövalta itsehallinnon mukaan kuuluu valtakunnalle. Mahdollisiin valtakunnan lainsäädäntövallan piiriin kuuluviin ohjelmiin lakia sen sijaan sovellettaisiin myös Ahvenanmaan maakunnassa. Jos tällaisiin ohjelmiin liittyviä hallintotehtäviä halutaan antaa maakunnan itsehallintoviranomaisille, tehtävien siirrosta maakunnan viranomaisille tulisi säätää itsehallintolain 32 §:ssä tarkoitettulla sopimusasetuksella.

Pykälän 2 momentin mukaan Euroopan aluekehitysrahastosta tuettavien Interreg-ohjelmien hallinnointiin sovellettaisiin lain 4 lukua. Lukua sovellettaisiin lisäksi Euroopan aluekehitysrahastosta sekä Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä tuettavien Interreg-ulkorajaohjelmien hallinnointiin.

4 § *Suhde Euroopan unionin lainsäädäntöön.* Pykälässä selvennetään lain suhdetta Euroopan unionin lainsäädäntöön. Lailla täydennettäisiin seuraavien Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten kansallista soveltamista: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä ja rahoitussäännöistä sekä turvapaikka- ja maahanmuuttorahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan

rahoitusvälinettä koskevista rahoitussäännöistä [(EU) N:o XX/XXXX]; Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus Euroopan aluekehitysrahastosta ja koheesiorahastosta [(EU) N:o XX/XXXX]; Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus Euroopan sosiaalirahasto plussasta [(EU) N:o XX/XXXX]; Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta [(EU) N:o XX/XXXX]; Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus Euroopan aluekehitysrahastosta ja ulkoisista rahoitusvälineistä tuettavaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta (Interreg); koskevista erityissäännöksistä [(EU) N:o XX/XXXX] sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen perustamisesta [(EU) N:o XX/XXXX].

5 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin laissa käytettävät käsitteet. Pykälän 1 kohdan mukaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmalla tarkoitettaisiin (*tähän tulee ohjelman nimi*) 2021 – 2027 – ohjelmaa. Ohjelma on kansallinen ja se toteutetaan ja hallinnoidaan Suomessa.

Pykälän 2 kohdan *Interreg-ohjelmilla* tarkoitettaisiin Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisia yhteistyöohjelmia Euroopan unionin sisärajoilla. Pykälän 3 kohdan *Interreg-ulkorajaohjelmilla* tarkoitettaisiin Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisia yhteistyöohjelmia Euroopan unionin ulkorajoilla, joita osarahoitetaan Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä. Pykälän 4 kohdan *valtakunnallisilla teemoilla* tarkoitettaisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa olevia valtakunnallisia tavoitteita ja toimintaa, joita ohjataan ja rahoitetaan keskitetysti ja valmistelu on tehty ministeriöiden keskeisten strategioiden pohjalta yhteistyössä alueiden kanssa. Pykälän 5 kohdan *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan varoilla* tarkoitettaisiin Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä aluekehitysrahaston, sosiaalirahasto plussan ja oikeudenmukaisen siirtymän rahaston ja niitä vastaavia kansallisia määrärahoja, jotka on otettu valtion talousarvioon. Pykälän 6 kohdan *jatkoitoimenpiteillä* tarkoitettaisiin tuen palauttamista, takaisinperintää, maksatuksen keskeyttämistä ja lopettamista koskevia päätöksiä. Pykälän 7 kohdan *yhteistyöohjelmalla* Interreg-ohjelmaa tai Interreg-ulkorajaohjelmaa.

2 luku Viranomaiset ja niiden tehtävät

6 §. Vastuu alueiden kehittämisestä. Pykälässä säädettäisiin alueiden kehittämisen vastuusta, joka 1 momentin mukaan kuuluisi valtiolle ja kunnille. Pykälän sisältö vastaa voimassa olevan lain 5 §:ä. Pykälän 2 momentin mukaan valtio vastaisi valtakunnallisesta alueiden kehittämisestä kuten nykyisin. Lisäksi todettaisiin, että aluekehittämisen yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluvat valtioneuvostossa työ- ja elinkeinoministeriölle. Asiasta on säädetty valtioneuvoston ohjesäännön 21 §:n 3 kohdassa (VNOS, 20.11.2009/905).

Pykälän 3 momentissa aluekehittämisen vastuusta aluetasolla ehdotetaan, että kunnat vastaisivat alueiden kehittämisestä omalla alueellaan. Lisäksi ehdotetaan, että kunnat hoitaisivat tehtävää yhteistoiminnassa kuntayhtymänä (maakunnan liitto), jossa alueen kuntien olisi oltava jäsenenä. Maakunnan liitto on oikeudelliselta muodoltaan kuntayhtymä, johon kuuluminen on maakunnan alueella oleville kunnille pakollista. Ehdotus vastaa nykyisen säännöksen 2 momenttia. Ehdotus vastaa pääministeri Marinin hallitusohjelman linjausta siitä, että maakuntien liittojen rooli aluekehitysviranomaisena jatkuu. Maakunnan liitto vastaa siten edelleen maakunnan kehittämisen tavoitteista ja linjauksista hyväksyessään maakunnan pitkän aikavälin strategiset linjaukset ja niitä tarkentavan maakuntaohjelman. Maakunnan liiton tehtävät määriteltäisiin ehdotetun lain 15 §:ssä.

Pykälän 4 momentissa todettaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten rooli aluekehittämisen toimeenpanossa. ELY-keskukset edistäisivät alueellista kehittämistä hoitamalla niille säädettyjä tai erikseen määrättyjä valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä toimialueellaan. Säännös vastaa nykyistä sääntelyä ja viranomaisten välistä työnjakoa ja on luonteeltaan informatiivinen. ELY-keskusten rooli on määritelty elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 2 §:ssä.

7 §. Alueiden kehittämisen suunnittelu. Pykälässä kuvattaisiin alueiden kehittämisen suunnittelun kokonaisuus yleisellä tasolla. Pykälä on luonteeltaan informatiivinen. Suunnittelulla sovitetaan yhteen kansallisen aluepolitiikan ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toteuttamista toimivaksi kokonaisuudeksi. Suunnittelu loisi edellytykset ehdotuksen 2 §:ssä säädettyjen alueiden kehittämisen tavoitteiden edistämiseksi, joita ovat alueiden kestävä kasvun ja kilpailukyvyyn, asukkaiden hyvinvoinnin ja elinympäristön laadun edistämiseksi.

Pykälän 1 momentissa kuvattaisiin aluekehittämisen suunnittelun keskeistä valtakunnan tasolla tehtävää asiakirjaa. Momentin mukaan valtioneuvosto päättäisi hallituskaudella toteutettavista valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä (*aluekehittämisspätös*). Päätöksen laatimisesta säädettäisiin tarkemmin ehdotuksen 21 §:ssä. Alueiden kehittämisen kannalta keskeiset ministeriöt ja muut valtion viranomaiset

edistäisivät aluekehittämispäätöksen toimeenpanoa omalla hallinnonalallaan. Nykyisestä laista poiketen ministeriöt eivät enää erikseen laatisi asiakirjoja, joissa ministeriöt määrittäisivät hallinnonalaansa varten alueiden kehittämisen tavoitteita ja toimenpiteitä. Eri hallinnonalojen rooli alueiden kehittämisessä täsmentyisi aluekehittämispäätöksen laatimisen jälkeen valmisteltavan päätöksen toimeenpanosuunnitelman yhteydessä. Vastaavasti maakuntien liitot ja kunnat edistäisivät aluekehittämispäätöksen tavoitteita omassa toiminnassa kuten nykyisin. Aluekehittämispäätöksen toteutumisen edistäminen ja seuranta olisi alueiden uudistumisen neuvottelukunnan yksi keskeisin tehtävä. Tehtävästä säädettäisiin ehdotuksen 13 §:n 2 momentin 2 kohdassa. Lisäksi ehdotetaan, että jatkossa luovuttaisiin tarpeettomana painopisteiden tarkentamiseksi ja toteuttamiseksi laadittavista erityisohjelmista. Sellaisia ovat aikaisemmin olleet osaamiskeskus- ja aluekeskusohjelmat. Erityisohjelmia ei ole ollut käytössä sen jälkeen, kun osaamiskeskusohjelman toimeenpano päättyi vuoden 2013 lopussa.

Pykälän 2 momentissa kuvattaisiin aluekehittämisen suunnittelua maakuntatasolla. Momentin mukaan maakuntien liitot edistäisivät alueensa kehittämistä laatimalla maakunnan pitkän aikavälin kehittämisen strategian ja siihen perustuvan maakuntaohjelman. Maakunnan suunnittelusta vastaisivat maakuntien liitot yhteistyössä kuntien, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja muun valtion aluehallinnon sekä muiden aluekehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa. Strategisia linjauksia koskevia asiakirjoja maakuntaohjelman lisäksi ovat maakäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 25 §:ssä tarkoitettu maakuntasuunnitelma ja muuta alueiden käytön suunnittelua ohjaavan maakuntakaava. Niitä ei enää mainittaisi tässä laissa erillisinä asiakirjoina. Maakunnan liitto voisi laatia pitkän aikavälin kehittämisen tavoitteensa joko erillisenä asiakirjana tai maakuntaohjelman yhteydessä strategisina linjauksina.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että alueiden kehittämisen tavoitteiden toteuttamiseksi voitaisiin laatia ohjelmia ja yhteistyösopimuksia. Ohjelmien ja yhteistyösopimusten laatimisesta säädettäisiin tarkemmin ehdotuksen 3 ja 4 luvuissa.

8 §. Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävät. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset työ- ja elinkeinoministeriön tehtävistä alueiden kehittämisessä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan tehtävissä. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan ministeriö yhteen sovittaisi alueiden kehittämisen suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan kokonaisuutta. Sen tehtävään kuuluisi myös Euroopan unionin ja kansallisten politiikkojen yhteensovittaminen Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikassa. 2 kohdan mukaan ministeriö valmistelisi valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen. Aluekehittämisen kokonaisuuteen kuuluvat kaupunkipolitiikka sekä maaseutu- ja saaristopolitiikka. Kaupunkipolitiikkaa hoitavat osaltaan työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi ympäristöministeriö ja valtiovarainministeriö. Maaseutu- ja saaristopolitiikkaa hoitaa maa- ja metsätalousministeriö. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikasta työ- ja elinkeinoministeriön tehtävänä säädetään työ- ja elinkeinoministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (1024/2007) 1 §:n 4 kohdassa. Momentin 3 kohdan mukaan ministeriö hoitaisi Suomen tavoitteiden edistämistä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikassa. 4 kohdan mukaan ministeriö laatisi yleisasetuksen 7 artiklassa tarkoitetun kumppanuussopimuksen Euroopan komission kanssa Euroopan alue- ja rakennepolitiikan rahastojen ja Euroopan meri- ja kalatalousrahaston ohjelmien rahoituksen kohdentamisesta, tavoitteista ja toteutustavasta. Kumppanuussopimus koskisi myös Ahvenanmaata. Kumppanuussopimus laaditaan kumppanuudessa erityisesti maa- ja metsätalousministeriön ja Ahvenmaan maakuntahallituksen kanssa. 5 kohdan mukaan ministeriö myös laatisi yleisasetuksen 16 artiklan mukaisen ohjelman Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen osalta. 6 kohdan mukaan ministeriö päättäisi Euroopan unionin ja valtion rahoitusosuuden osoittamisesta välittävälle toimielimelle valtion talousarvioon otettujen määrärahojen puitteissa. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan varat ja valtion rahoitusosuudet otettaisiin valtion talousarvioon. Valtioneuvosto päättäisi määrärahan jakamisesta ja hallintoviranomainen osoittaisi välittävälle toimielimelle alue- ja rakennepolitiikan varoista Euroopan unionin ja valtion rahoitusosuutta alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien mukaisiin hankkeisiin valtion talousarvioon otettujen määrärahojen puitteissa. Alue- ja rakennepolitiikan varojen budjetointi, määrärahojen jako ja valtuusseuranta olisivat Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien hallintoviranomaisena toimivan työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla. Teknisen tuen hallinnointi ohjelmakaudella 2021-2027 poikkeaisi ohjelmakauden 2014-2020 menettelyistä. Yleisasetuksen 30 artiklan mukaan jäsenvaltion olisi mahdollista käyttää menettelyä, jossa Euroopan komissio korvaisi ohjelman teknisen tuen kiinteämääräisenä prosenttiosuutena kuhunkin komission maksupyyntöön sisältyvistä tukikelpoisista kustannuksista. Uudessa menettelyssä ei enää edellytetä teknisen tuen menojen tukikelpoisuuden tarkastamista, jolloin nykyistä hanke- ja maksatushakemusmenettelyä ei enää tarvittaisi. Komissio maksaa teknisen tuen osuudet jälkikäteen ohjelmarahaan kohdistuneiden maksatusten perusteella, mutta kansallisesti tekninen tuki budjetoitaisiin etupainotteisesti. Kokonaiskuva alue- ja rakennepolitiikan rahastojen rahoituksesta tekninen tuki mukaan lukien säilyisi alue- ja rakennepolitiikan rahastojen momentilla.

Momentin 7 kohdassa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinoministeriö toimisi edelleen yleisasetuksen 65 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallintoviranomaisena ja

hoitaisi yleisasetuksen 66 tarkoitetut tehtävät. Hallintoviranomaisen tehtävät ovat pääosin samat kuin ohjelmakaudella 2014-2020. Hallintoviranomainen vastaa alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien hallinnoinnista, jotta ohjelmien tavoitteet voidaan toteuttaa. Hallintoviranomainen vastaa muun muassa hankkeiden valintaperusteiden ja –menettelyiden asettamisesta yleisasetuksen 67 artiklan mukaisesti. Lisäksi hallintoviranomainen vastaa ohjelmien hallinnointiin liittyvistä tehtävistä yleisasetuksen 68 artiklan mukaisesti, seurantakomitean työn tukemisesta 69 artiklan mukaisesti sekä välittävien toimielinten valvonnasta. Hallintoviranomainen vastaa myös siitä, että sähköiseen järjestelmään kirjataan ja tallennetaan kustakin hankkeesta tiedot, joita tarvitaan seurantaa, arviointia, varainhoitoa, varmuuksia ja tarkastuksia varten, ja tietojen turvallisuuden, eheyden ja luottamuksellisuuden varmistamisesta sekä tietojen käyttäjien todentamisesta. Uutena vastuuna hallintoviranomaisella on yleisasetuksen 68 artiklan mukaisen riskienhallintastrategian laatiminen. Hallinnon tarkastusten, eli menojen varmentamisen, on perustuttava riskeihin ja oltava oikeassa suhteessa riskienhallintastrategiassa määriteltyihin riskeihin. Lisäksi 8 kohdan mukaan ministeriö toimisi 66 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman kirjanpitoa hoitavana viranomaisena ja hoitaisi yleisasetuksen 70 tarkoitetut tehtävät. Kirjanpitoa hoitavien tehtävien vastaisivat pääosin aiemman todentamisviranomaisen tehtäviä. Keskeisimpänä erona on, että kirjanpitoa hoitavalla ei olisi yleisasetuksen 70 artiklan mukaan oikeutta tehdä tarkastuksia tuensaajien tasolla, mihin todentamisviranomaisella on ollut oikeus. Hallinto- ja valvontajärjestelmää on tältä osin yksinkertaistettu yleisasetuksessa ja poistettu mahdolliset päällekkäiset toiminnot, jotta voitaisiin vähentää riskiä siitä, että tuensaajiin kohdistetaan eri tasoilla päällekkäisiä tarkastuksia. Kirjanpitoa hoitavien keskeisiin tehtäviin kuuluu muun muassa maksupyyntöjen laatiminen ja toimittaminen Euroopan komissiolle yleisasetuksen 85 ja 85 artiklojen mukaisesti sekä tilityksen laatiminen 92 artiklan mukaisesti ja kaikkia tilityksen osatekijöitä koskevien tietojen säilyttäminen sähköisessä järjestelmässä. Hallintoviranomaisen ja kirjanpitoa hoitavien tehtävät on eriytettävä toisistaan ministeriön sisällä yleisasetuksen 65 artiklan 4 kohdan mukaisesti ja moitteettoman varainhoidon periaatetta noudattaen.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö hoitaisi tehtäviään yhteistyössä alueiden kehittämiseen osallistuvien maakunnan liittojen, ministeriöiden, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Alueiden kehittämisen luonnetta sekä sen toimijoiden laaja-alaisuutta ja monitasoisuutta kuvataan lain 1 §:n 2 momentissa. Keskeisiä tahoja Euroopan alue- ja rakennepolitiikan ohjelman osalta ovat erityisesti Euroopan unionin kumppanuusperiaatteen mukaiset yhteistyötahot. Kumppanuutta ja monitasoisuutta hallintoa koskevista periaatteista säädetään yleisasetuksen 6 artiklassa.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 1 momentin 5 - 8 kohdissa tarkoitetuista tehtävistä.

9 § Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallintoviranomaisen tehtävien hoitaminen muussa toimielimessä. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset hallintoviranomaisen tehtävien osittaisesta hoitamisesta muissa toimielimissä.

Pykälän 1 momentin mukaan hallintoviranomainen voisi yleisasetuksen 65 artiklan 3 kohdan mukaan nimetä yhden tai useamman toimielimen, joka suorittaa tehtäviä sen vastuulla. Näistä viranomaisista käytettäisiin nimitystä välittävä toimielin. Hallintoviranomaisen ja välittävien elinten väliset järjestelyt on vahvistettava kirjallisesti. Välittävä toimielin suorittaisi tuen myöntämiseen, maksamiseen, seurantaan ja jatko-toimenpiteisiin liittyvät tehtävät hallintoviranomaisen lukuun siten kuin niistä [*uuden rahoituslain nimi*] laissa ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa erikseen säädetään. Välittävä toimielin päättäisi rahoituksen myöntämisestä sekä maksatushakemuksen tukikelpoisuustarkastuksesta, maksamispäätöksestä ja tuen saajalle maksettavasta summasta. Välittävien toimielinten toimivalta, oikeudet ja vastuut säilyisivät nykyisellään, mutta tekninen maksuliikenne kulkisi myös maakuntien liittojen osalta suoraan valtion tililtä tuen saajalle eikä likvidejä määrärahojen siirtoja työ- ja elinkeinoministeriöltä maakuntien liitoille enää tarvittaisi. Maksamispäätöksen ratkaisisi välittävä toimielin, jonka jälkeen maksutapahtuma välitettäisiin EURA 2021 –tietojärjestelmän ohjaamana automatisoituna maksun välitystoimintona valtion maksuliikenteen kautta ajantasaisesti tuen saajan tilille ilman työ- ja elinkeinoministeriön toimenpiteitä. Välittävä toimielin vastaisi siitä, että maksut kulkisivat vain EURA 2021 -tietojärjestelmän kautta. Siirrettävien maksutiedostojen määrän väheneminen parantaisi järjestelmän eheyttä ja samalla vähentäisi prosessiriskejä. Näin vältettäisiin ohjelmakaudella 2014-2020 käytössä olleet manuaaliset prosessin vaiheet ja taattaisiin jäljitelyketjun katkeamattomuus Euroopan komission jäljitelyketjuvaatimusten mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan välittäviä toimielimiä olisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Ruokavirasto sekä maakuntien liitot. Hallintoviranomainen voisi yleisasetuksen 65 artiklan 3 kohdan nojalla nimetä maakuntien liittoja sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia suorittamaan osan hallintoviranomaisen tehtävistä hallintoviranomaisen vastuulla, mikäli yleisasetuksen liitteessä 10 säädetyt edellytykset täyttyisivät. Välittävien toimielinten tehtävien kokoamisesta säädettäisiin tarkemmin tämän lain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säädöksiä välittävistä toimielimille asetettavista edellytyksistä ja tehtävistä. Välittävällä toimielimellä tulee olla sekä Euroopan unionin että kansallisen lainsäädännön mukaiset edellytykset tehtävän hoitamiseen. Välittävän toimielimen edellytyksistä säädetään yleisasetuksessa, erityisesti liitteessä 10.

10 § Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman hallintoviranomaisen suhde välittävään toimielimeen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi ohjelmakauden 2021-2027 hallintoviranomaisen suhteesta välittävään toimielimeen. Pykälä on uusi. Pykälän 1 momentin mukaan välittävä toimielin hoitaisi hallintoviranomaisen tehtäviä hallintoviranomaisen lukuun ja sen vastuulla.

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa säädettäisiin hallintoviranomaisen oikeudesta asettaa varojen osoittamispäätöksessä välittävän toimielimen noudatettavaksi asiaa koskevaan Euroopan unionin tai kansalliseen lainsäädäntöön perustuvia sitovia ehtoja ohjelman hallinnoinnista, tuen myöntämisestä, maksamisesta, seurannasta, valvonnasta ja jatkotoimenpiteistä. Ehtojen asettamisoikeus olisi vastaava kuin ohjelmakaudella 2014-2020. Momentin 2 kohdan mukaan hallintoviranomainen voisi jättää jakamatta 8 §:n 6 kohdassa tarkoitetun välittävälle toimielimelle osoitetun määrärahan, jos välittävä toimielin ei hoida asianmukaisesti 9 §:n mukaisia tehtäviä tai täytä yleisasetuksen liitteen 10 mukaisia tai tässä laissa säädettyjä edellytyksiä. Jos pykälän 3 momentin mukaiset neuvottelut hallintoviranomaisen ja välittävän toimielimen välillä eivät johtaisi kohtuullisessa ajassa sellaiseen ratkaisuun, jonka perusteella hallintoviranomaisen olisi mahdollista varmistua välittävälle toimielimelle asetettujen velvoitteiden noudattamisesta ja toimeenpanosta, hallintoviranomaisella olisi velvollisuus esittää kyseisen välittävän toimielimen määrärahojen jakoon muutosta. Tämä tarkoittaisi, että välittävälle toimielimelle ei jaettaisi vuotuisia valtuuksia. Momentin 3 kohdan mukaan hallintoviranomainen voisi määrätä alue- ja rakennepolitiikan rahastojen varoista välittävälle toimielimelle osoitetut varat kokonaan tai osittain takaisin perittäväksi, jos välittävä toimielin on käyttänyt varoja muuhun tarkoitukseen kuin ne on osoitettu tai on varoja käyttäessään olennaisesti rikkonut lakia tai hallintoviranomaisen asettamia varojen käytön ehtoja. Koska välittävä toimielin suorittaa tehtäviään yleisasetuksen 65 artiklan 3 kohdan mukaisesti hallintoviranomaisen vastuulla ja hallintoviranomainen on siten viimekädessä vastuussa moitteettoman varainhoidon periaatteen toteutumisesta Euroopan komissiolle, hallintoviranomaisella olisi oikeus perustellusta mainitusta syystä esittää, että välittävän toimielimen määrärahat tai osa niistä jätetään toistaiseksi jakamatta. Määrärahojen jakamisesta kyseiselle välittävälle toimielimelle voitaisiin tarvittaessa päättää jo neuvotteluiden käynnissä ollessa, mikäli hallintoviranomainen katsoisi välittävän toimielimen velvoitteiden toteutuvan riittävällä tavalla. Varojen jakamisesta tai jakamatta jättämisestä päätettäisiin viimeistään, kun hallintoviranomainen on tehnyt päätöksen selvitysmenettelyn lopettamisesta. Myös tässä tapauksessa 3 momentin mukaiset neuvottelut aloitettaisiin ja ratkaisua haettaisiin kohtuullisessa ajassa. Momentin 4 kohdan mukaan hallintoviranomainen voisi siirtää välittävän toimielimen tehtävän toiselle, jos välittävä toimielin ei hoitaisi 9 §:n mukaisia tehtäviä tai täyttäisi yleisasetuksen liitteen 10 mukaisia tai tässä laissa säädettyjä edellytyksiä. Varmistaakseen vastuunsa moitteettoman varainhoidon periaatteen toteutumisesta Euroopan komissiolle, hallintoviranomaisen olisi velvollisuus siirtää välittävän toimielimen tehtävät toiselle, mikäli kohtuullisen ajankaan jälkeen välittävä toimielin ei olisi kyennyt suoriutumaan tehtävistään tai täyttämään sille asetettuja edellytyksiä.

Pykälän 3 momentin mukaan, kun hallintoviranomainen päättäisi määrärahan jakamatta jättämisestä tai harkitsisi tehtävän siirtämistä toiselle, se neuvottelisi välittävän toimielimen kanssa puutteiden korjaamisesta ja antaisi sille kohtuullisen määräajan niiden korjaamiseksi. Välittävän toimielimen ja hallintoviranomaisen väliset erimielisyydet olisi ensisijaisesti pyrittävä ratkaisemaan neuvottelemalla.

10 a §. Työ- ja elinkeinoministeriön toimivalta alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemiseen tarkoitettun määrärahan valvonnassa. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työ- ja elinkeinoministeriön toimivallasta suhteessa maakunnan liittoon kansallisen alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemiseen tarkoitettun määrärahan käytön ehtojen asettamiseksi, käytön valvonnassa ja seurannassa. Pykälä on uusi.

Pykälässä tarkoitettu määrärahaa on alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain (8/2014, muut. 1550/2019) 2 §:n mukaista kansallista määrärahaa. Valtioneuvosto myöntää vuosittain työ- ja elinkeinoministeriön esityksestä alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahan työ- ja elinkeinoministeriön sekä maakuntien liittojen käytettäväksi alueiden kehittämisen ja rakennerahastojen rahoittamisesta annetun lain muuttamisesta (1550/2019) lain 6 §:n ja 7 § mukaisiin toimenpiteisiin. Maakuntien liitot voivat käyttää määrärahaa maakuntien omaehtoiseen kehittämiseen maakuntaohjelmassa määriteltujen alueen kehittämistavoitteiden toteuttamiseksi. Lisäksi liitot voivat käyttää määrärahaa myös sen hallinnoimisesta aiheutuviin kohtuullisiin kulutusmenoihin. Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää aluekehittämiseen liittyvän sopimuksellisen yhteistyön toimeenpanoon hallitusohjelman ja aluekehittämispäätöksen mukaisesti. Käyttökohteita ovat esimerkiksi osaamisohjan ja kyvykkyyksien vahvistaminen, elinkeinoelämän uudistuminen positiivisten ja äkillisten rakennemuutosten ennakoinniseksi ja hallitsemiseksi, osaavan työvoiman saatavuuden edistäminen, ilmastonmuutoksen hillintä, sopeutuminen ja

varautuminen sekä ekosysteemikehittäminen kaupunkiseuduilla jotka eivät ole valtion ja kaupunkien ekosysteemisopimusten. Sopimukselliseen yhteistyöhön suunnattava määräraha jaetaan maakunnittain perustuen maakuntien liittojen johdolla toteutettavassa aluekehittäjätoimijoiden yhteisessä prosessissa laadittaviin suunnitelmiin, joissa aluekehityksen tilannekuvaan perustuen kuvataan maakunnan ja sen eri seutukuntien kehittämishaasteet ja tarvittavat toimenpiteet.

Pykälän 1 kohdan mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi alueiden kestäväen kasvun ja elinvoiman tukemiseen tarkoitettun määrärahan osalta asettaa varojen osoittamispäätöksessä maakunnan liitolle tuen myöntämistä, maksamista, seurantaa, valvontaa ja jatkotoimenpiteitä koskevia sitovia ehtoja. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa alueiden kestäväen kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahan kokonaisuurannasta. Määrärahan käytön ja sen vaikuttavuuden seuraamiseksi maakuntien liittojen tulee toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuoden alussa tiivis yhteenveto edellisenä vuonna määrärahalla rahoitetuista hankkeista ja niiden tuloksista sekä hankkeiden julkiset tiivistelmät. Hankkeiden päätyttyä maakuntien liittojen tulee toimittaa työ- ja elinkeinoministeriölle loppuraportit kunkin toimenpiteen osalta. Lisäksi alueiden kestäväen kasvun ja elinvoiman rahoituskokonaisuudesta on tarkoitus tehdä erillinen loppuarviointi. Ehdotettavan 1 kohdan tarkoituksena olisi varmistaa, että maakunnan liitot käyttävät niille osoitetun määrärahan osoituspäätöksen ehtojen mukaisesti ja toimittavat ministeriölle sen tarvitsemat tiedot määrärahan käytön seuraamiseksi.

Ehdotuksen 2 kohdalla varmistettaisiin ministeriön toimivalta periä maakunnan liitolle osoitetut varat kokonaan tai osittain takaisin tilanteessa, jossa maakunnan liitto käyttäisi varat muuhun tarkoitukseen kuin ne on liitolle osoitettu tai on käyttänyt niitä muuhun tarkoitukseen kuin ne on osoitettu tai on varoja käyttäessään olennaisesti rikkonut lakia tai varojen käytön ehtoja. Ennen varojen takaisin perintää kokonaan tai osittain työ- ja elinkeinoministeriön tulisi käytännössä pyytää selvitys varojen käytöstä ja antaa liitolle mahdollisuus korjata määrärahan käytön epäselvyydet. Tarpeen mukaan ministeriö voisi antaa neuvontaa ja käydä maakunnan liiton kanssa neuvotteluja määrärahan käytön oikaisemiseksi takaisinperinnän välttämiseksi.

11§ Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman kirjanpito toiminnon suhde välittävään toimielimeen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi ohjelmakauden 2021-2027 alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien kirjanpito toiminnon suhteesta välittävään toimielimeen.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että kirjanpito toimintoa hoitava viranomainen voisi yhdessä hallintoviranomaisen kanssa asettaa 8 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaiseen varojen osoittamispäätökseen välittävien toimielinten noudatettavaksi sellaisia sitovia ehtoja, jotka ovat välttämättömiä kirjanpito toiminnon tehtävien hoitamiseksi.

12 §. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien tarkastusviranomainen. Pykälässä ehdotetaan nimettäväksi ohjelmakauden 2021-2027 alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien tarkastusviranomainen. Tarkastusviranomainen toimisi valtiovarainministeriön valtiovarain controller –toiminnon yhteydessä, kuten nykyisinkin. Tarkastusviranomaisen tehtävistä säädetään yleisasetuksessa, pääosin 71 artiklassa. Olennaisimpana muutoksena tarkastusviranomaisen tehtävissä ohjelmakauteen 2014-2020 nähden on, että ohjelmien viranomaisten nimeämismenettelyyn liittyvää tarkastuskertomusta ja –lausuntoa ei enää vaadita.

Tarkastusviranomaisen keskeisenä tehtävänä on suorittaa järjestelmätarkastuksia, hanketarkastuksia ja tilintarkastuksia, jotta se voi antaa Euroopan komissiolle riippumattoman varmuuden hallinto- ja valvontajärjestelmän tehokkaasta toiminnasta ja komissiolle toimitettuun tilitykseen sisältyvien menojen laillisuudesta ja sääntöjenmukaisuudesta. Tarkastustyö on toteutettava kansainvälisesti hyväksytyjen tilintarkastusstandardien mukaisesti. Tarkastusviranomaisen olisi myös toimitettava komissiolle vuotuinen tarkastuslausunto ja –kertomus vastaavasti kuin ohjelmakaudella 2014-2020. Tarkastusviranomaisen on lisäksi laadittava riskinarviointiin perustuva tarkastusstrategia, jossa otetaan huomioon ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvaus ja joka kattaa järjestelmätarkastukset sekä hanketarkastukset.

Tarkastusviranomaisen olisi otettava huomioon yleisasetuksen 74 artiklan mukaiset yhden tarkastuksen periaatteen mukaiset järjestelyt, joiden soveltamista on laajennettu ohjelmakauteen 2014-2020 verrattuna. Lisäksi yleisasetuksen 77 ja 78 artiklan mukaiset laajennetut järjestelyt antavat tarkastusviranomaiselle mahdollisuuden rajoittaa ohjelman tai ohjelmaryhmän tarkastukset 30 otantayksikköä käsittävään tilastolliseen otokseen, mikäli ohjelma täyttää 78 artiklan mukaiset järjestelyiden soveltamisedellytykset ja jäsenvaltio on ilmoittanut ennalta Euroopan komissiolle järjestelyiden soveltamisesta seuraavan tilivuoden alusta alkaen. Keskeisenä edellytyksenä laajennettujen suhteutettujen järjestelyiden soveltamiselle on, että komissio on vahvistanut kahden edeltävän vuoden osalta julkaisemissaan vuotuisissa toimintakertomuksissa, että ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmä toimii tehokkaasti ja että kokonaisvirhetaso on kunkin vuoden osalta alle 2 prosenttia. Arvioidessaan ohjelman hallinto- ja

valvontajärjestelmän tehokasta toimintaa komissio ottaa myös huomioon jäsenvaltion osallistumisen Euroopan syyttäjänvirastoa koskevaan tiiviimpään yhteistyöhön.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tarkastusviranomaisen tehtävistä.

13 §. *Alueiden uudistumisen neuvottelukunta.* Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimisi alueiden uudistumisen neuvottelukunta. Neuvottelukunnan asettaisi ja sen puheenjohtajan nimeäisi valtioneuvosto. Voimassa olevan lain 13 §:ä ehdotetaan muutettavaksi siten, että alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta korvattaisiin alueiden uudistumisen neuvottelukuntaa koskevilla säännöksillä. Koska neuvottelukunnan tarkoitus on olla eri hallinnonalojen ja maakuntien liittojen ja muiden toimijoiden välinen yhteistyöelin, on perusteltua, että sen nimittäisi valtioneuvoston yleisistunto. Käytännössä valtioneuvosto asettaisi neuvottelukunnan hallituskaudeksien. Neuvottelukunnalla ei olisi itsenäistä päätösvaltaa, mutta se olisi merkittävä yhteistyömuoto hallintorakenteessa.

Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan toiminta on lakannut syksyllä 2015 ja sen tilalla on toiminut alueiden uudistumisen neuvottelukunta pääministeri Sipilän hallituskaudesta alkaen. Alueiden uudistumisen neuvottelukunnan tehtävien on tarkoitus olla huomattavasti strategisempia kuin alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan, joka käsitteli myös esimerkiksi erilaisia ohjelmien hallintoon ja muuhun käytännön toimeenpanoon liittyviä asioita. Myös neuvottelukunnan kokoonpano on uudistettu. Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta toimi yleisasetuksen 6 artiklan kumppanuusperiaatteen mukaisena alue- ja rakennepolitiikan kumppanuuselimenä ja jäsenistössä oli edustajia tasapuolisesti keskus- ja aluehallinnosta sekä järjestöistä. Koska neuvottelukunnan tehtäviin on kuulunut runsaasti muita kuin strategisia asioita, on jäsenistö koostunut maakunta- ja valtion aluehallinnon johtajia lukuun ottamatta esittelijä- ja asiantuntijataso virkamiehistä.

Alueiden kehittäminen on luonteeltaan eri hallinnonalojen yhteistyötä ja toimenpiteiden koordinaatiota vaativaa ja siksi neuvottelukunnan jäsenten tulisi olla asemaltaan sellaisia henkilöitä, että he pystyvät kattavasti arvioimaan ja tuomaan esiin edustamansa organisaation tai tahon näkökulmia ja toiminnan vaikutuksia aluekehittämisen kokonaisuuteen. Tarkoituksena olisi, että alueiden uudistumisen neuvottelukunnan puheenjohtajan tehtävää hoitaisi elinkeinoministeri ja jäsenistössä olisi ministeriöiden, maakuntien liittojen ja erityyppisten kuntien, valtion aluehallinnon ylempää virkamiesjohtoa sekä keskeisten yhteistyöorganisaatioiden johtoa. Työ- ja elinkeinoministeriö päättäisi neuvottelukunnan jäsenistön muutoksista. Neuvottelukunta voisi asettaa jaostoja käsittelemään esimerkiksi tarkempaa valmistelua vaativia aiheita. Sellaisia ovat esimerkiksi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakausiin tai aluekehittämistä koskevan lainsäädännön uudistamiseen liittyvät asiat.

Pykälän 2 momentissa lueteltaisiin neuvottelukunnan tehtävät. Momentin 1 kohdan mukaan sen tehtävänä olisi sovittaa yhteen ja seurata alueiden kehittämisen strategista kokonaisuutta ja sen vaikuttavuutta. Tarvittaessa neuvottelukunta voisi tehdä aluekehittämistä koskevia esityksiä, jos tavoitteet ja toimenpiteiden vaikuttavuus eivät vastaa alueiden kehittämiseksi asetettuja tavoitteita. Alueiden kehittämiseen liittyviä ja siihen keskeisesti vaikuttavia yhteiskuntapolitiikan osa-alueita ovat elinkeinot ja työllisyys, hyvinvointi, osaaminen, kulttuuri, elinympäristö, saavutettavuus ja turvallisuus sekä kotouttaminen. Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan neuvottelukunnan tehtävänä olisi edistää ja seurata valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen toteuttamista. Aluekehittämispäätös olisi hallitusohjelman perusteella laadittava valtioneuvoston päätös hallituskaudella toteutettavista valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä (*aluekehittämispäätös*). Päätöksestä säädettäisiin ehdotuksen 22 §:ssä. Alueiden kehittämisen kannalta keskeiset ministeriöt edistäisivät aluekehittämispäätöksen toimeenpanoa omalla hallinnonalallaan ja maakuntien liitot oman alueensa kehittämistyössä. Momentin 3 kohdan mukaan neuvottelukunnan tehtävänä olisi edistää valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden yhteistyötä. Näillä tarkoitetaan erityisesti alueiden kehittämisen kannalta keskeisiä ministeriöitä sekä maakuntien liittoja. Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan neuvottelukunta ennakoisi ja seuraisi aluekehitystä ja välittäisi tietoa kehittämistarpeista. Lisäksi 5 kohdan mukaan lainsäädännön yhteensovittamiseksi sekä normien purkamiseksi neuvottelukunta käsittelee myös alueiden kehittämiseen liittyviä keskeisiä uudistuksia. Uudistusten käsittelemisellä tarkoitetaan, että neuvottelukunta saisi tiedoksi eri toimijoiden valmistelemissä alueiden kehittämiseen vaikuttavista uudistuksista, keskustelisi niistä ja neuvottelukuntaan kuuluvat eri toimijat edistäisivät osaltaan niiden toimeenpanoa.

Pykälän 3 momentissa olisi neuvottelukuntaa koskeva asetuksenantovaltuus. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa säännöksiä neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta sekä säätää tarkemmin 2 momentissa tarkoitetuista tehtävistä.

14 §. *Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien seurantakomitea.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säädökset ohjelman toimeenpanoa seuraavasta seurantakomiteasta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin seurantakomiteasta. Sen tehtävistä ja jäsenistä säädetään yleisasetuksen 33 - 35 artikloissa. Seurantakomitea seuraisi alue- ja rakennepolitiikan ohjelman edistymistä ja tavoitteita yhdessä hallintoviranomaisen kanssa. Seurantakomitea myös hyväksyisi ohjelmassa käytettävät valintaperusteet, rahastojen tuloksellisuuskertomuksen ja arviointisuunnitelman ja ohjelman merkittävät muutokset. Seurantakomitea olisi perustettava yleisasetuksen 33 artiklan mukaisesti kolmen kuukauden kuluessa päivästä, jolloin jäsenvaltiolle ilmoitetaan ohjelman hyväksymispäätöksestä. Seurantakomitea voisi olla yhteinen useammalle ohjelmalle. Valtioneuvosto asettaisi seurantakomitean, kuten nykyisinkin. Valtioneuvosto nimeäisi myös seurantakomitean puheenjohtajan. Jäsenistössä tapahtuvista muutoksista voisi päättää työ- ja elinkeinoministeriö. Seurantakomitea voi kutsua myös asiantuntijoita.

Pykälän 2 momentin mukaan seurantakomitean olisi työskentelyssään pyrittävä yksimielisyyteen. Jos tähän ei voida päästä, päätökseksi tulisi se kanta, jota kaksi kolmannesta äänestäneistä on kannattanut.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi perustuslain 124 §:ssä tarkoitetut hyvän hallinnon ja oikeusturvan toteuttamiseksi tarvittavat säännökset. Seurantakomitean hallintomenettelyyn sovellettaisiin hallintolakia (434/2003), julkisuuslakia (621/1999) ja kielilakia (423/2003). Seurantakomitean jäsenen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Tällä tarkoitetaan rikoslain 40 luvun säännösten soveltamista. Jäsenen sovelletaan myös mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään vahingonkorvausvastuusta seurantakomitean tehtäviä hoidettaessa aiheutetun vahingon korvaamiseen.

Pykälän 4 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä seurantakomitean kokoonpanosta, toimikaudesta ja sihteeristöstä.

15 §. Maakunnan liiton tehtävät. Pykälässä säädettäisiin maakunnan liiton aluekehittämistehtävän kokonaisuudesta. Pykälä on osittain informatiivinen, koska siinä viitataan muualla lainsäädännössä säädettyihin aluekehittämiseen liittyviin tehtäviin, mutta pääosin tehtävistä ei säädetä muualla. Pykälän 1 momentissa kuvattaisiin maakunnan liiton aluekehittämisviranomaisen vastuu maakunnan yleisestä kehittämisestä ja lueteltaisiin tarkemmin aluekehittämiseen liittyvät keskeiset tehtävät. Momentissa säädettäisiin nykyistä yleisemmin eräistä liiton tehtävistä, mutta kuitenkin niin, että pykälässä olisi kuvattu liiton keskeiset ja merkittävimmät tehtävät. Lisäksi lakiesityksessä on eräissä muissa pykälissä säädetty liiton aluekehittämistehtävistä, joita ei tässä pykälässä toistettaisi. Sellainen on esimerkiksi maakuntaohjelman laatimista koskeva 22 §.

Momentin 1 kohdassa säädettäisiin maakunnan liiton tehtävästä valmistella ja toimeenpanna maakunnan pitkän aikavälin strategiaa. Kohta vastaa nykyisen lain 17 §:n johtolauseessa tarkoitettua maakunnan liiton keskeisen roolin ja vastuun kuvausta maakunnan aluekehittämisen strategisen kokonaisuuden suunnittelussa. Strategisella suunnittelulla tarkoitetaan aluekehittämisen kokonaisuutta, jonka prosessista ja yhteistyön koordinoinnista maakunnan liitto vastaa. Lisäksi maakunnan liitto huolehtisi osaltaan suunnittelussa asetettujen tavoitteiden toimeenpanosta. Maakunnan liitot vastaavat strategisen suunnittelun osana myös alueella älykkään erikoistumisen strategioista. Toimeenpanossa maakunnan liitto muun muassa rahoittaisi tavoitteita toteuttavia hankkeita, josta säädettäisiin momentin 4 kohdassa.

Momentin 2 kohdassa kuvattaisiin maakunnan liiton maakunnan suunnittelun ja merialuesuunnittelun tehtävä, josta säädetään maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 19 §:ssä. Tehtävän kuvaaminen myös tässä laissa on tarpeellista, koska maankäytön suunnittelu liittyy keskeisesti aluekehittämiseen ja, jotta liittojen aluekehittämiseen liittyvistä tehtävien kokonaisuudesta syntyisi kattava käsitys.

Momentin 3 kohdassa mainittu maakunnan liiton tehtävä edistää alueensa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä vastaa voimassa olevan säädöksen 2 kohtaa. Tehtävällä tarkoitetaan maakunnan liiton toimia, joilla parannetaan yritystoiminnan edellytyksiä vastata toimintaympäristön muutoksiin sekä vahvistetaan yritysten kilpailukykyä, uusiutumista ja kasvua. Maakunnan liitto kehittää elinkeinoelämän rakenteita yritysten ja työpaikkojen luomiseksi ja turvaamiseksi. Kehittämisessä otetaan huomioon kunkin alueen luontaisesti vahvat toimialat ja kohdennetaan toimia niiden vahvistamiseen ja uusiutumiseen, mutta myös uusien toimialojen luomiseen. Lisäksi kohdassa esitetään, että liiton tehtävänä olisi edistää alueensa osaamista. Osaamisella on yhä suurempi rooli osana alueiden kehitystä ja niiden uudistumista. Maakunnan alueella tehtävä tutkimus-, koulutus- ja innovaatiotoiminnalla on yhteys maakunnan veto-, pito- ja elinvoimaan. Siksi maakunnan liitot edistävät alueen osaamisen kehittämistä maakunnan strategisilla painoaloilla. Se tapahtuu mm. osaamistarpeiden ennakoinnin, älykkään erikoistumisen strategioiden ja EU- ja kansallisen rahoituksen toimeenpanon kautta. Keinovalikoimalla pyritään vaikuttamaan mm. osaavan työvoiman saatavuuteen ja osaamis- ja innovaatorakenteiden ja muiden ekosysteemien systemaattiseen kehittämiseen.

Momentin 4 kohdassa todettaisiin liiton tehtävä aluekehittämistehtävän toimeenpanossa eli kehittämistavoitteita toteuttavien hankkeiden rahoittaminen sen mukaan kuin siitä säädetään alueiden kehittämisen ja rakennerrahastohankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa (*lain uusi nimi*) (xxx/20xx). Euroopan alue- ja rakennepolitiikan rahastojen hankkeiden rahoittaminen on yleisasetuksen mukaan hallintoviranomaisen tehtävä. Hallintoviranomainen voi delegoida tehtävän välittävänä toimielimenä toimivalle maakunnan liitolle, jolla on edellytykset ja tahto tehtävän hoitamiseen. Maakunnan liiton on tehtävä vastaanottaessaan sitouduttava huolehtimaan hallinnon kustannuksista ohjelman teknisen tuen lisäksi vähintään yhtä suurella osuudella omilla toimintamenoillaan.

Momentin 5 kohdassa säädettäisiin maakunnan liiton tehtävästä edistää saavutettavuutta ja vastuusta maakunnan liikennejärjestelmäsunnittelun johtamisesta ja yhteensovittamisesta maakunnan muihin suunnitelmiin ja valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsunnitelmaan muualla kuin Helsingin seudulla. Tehtävä vastaa nykyisen lain 17 §:n 6 kohtaa. Maakunnan liitto vastaisi maakunnan yleisestä kehittämisestä ja osana tätä tehtävää maakunnan liitto voisi vastata maakunnan liikennejärjestelmäsunnittelun johtamisesta ja kyseisen suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun sekä valtakunnallisen liikennejärjestelmäsunnittelun kanssa. Lain liikennejärjestelmästä ja maanteistä (503/2005) 15 a §:ssä on säädetty liikennejärjestelmäsunnittelun tavoitteista, jotka tulisi huomioida myös maakunnan liikennejärjestelmäsunnittelussa. Pykälässä on säädetty, että liikennejärjestelmäsunnittelu on jatkuva ja vuorovaikutteista vaikutusten arviointiin sekä viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistyöhön perustuvaa suunnittelua. Lain liikennejärjestelmästä ja maanteistä 15 b § säädetään valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsunnittelusta. Maakunnan liikennejärjestelmäsunnitelma tulisi valmistella vuorovaikutuksessa valtakunnallisen tason liikennejärjestelmäsunnittelun kanssa. Helsingin seudulla liikennejärjestelmäsunnittelusta (laki pääkaupunkiseudun kuntien jätehuolto ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta 829/2009) vastaa kuntayhtymä Helsingin seudun liikenne (HSL). Maakunnallista liikennejärjestelmäsunnittelua tulisi tehdä vuorovaikutuksessa maakunnan kaupunkiseutujen liikennejärjestelmäsunnittelun kanssa, jotta eri aluetasoilla tehtävä suunnittelu olisi yhteneväistä.

Momentin 6 kohdassa säädettäisiin liiton tehtävästä koordinoita luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja ilmastonmuutoksen torjuntaa sekä laadukkaan elinympäristön tilaa koskevan suunnittelun yhteistyötä ja vastata suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa. Tehtävä vastaa sisällöltään voimassa olevan säännöksen 7 kohtaa. Käytännössä liitot laativat eri tahojen kanssa yhdessä esimerkiksi vapaaehtoisia maakunnan energia- ja ilmastostrategioita tai -selvityksiä, joilla edistetään kestäväää ja hiilineutraalin kehityksen tavoitteita. Tehtävä liittyy myös maakunnan liiton maankäytön tehtävän hoitamiseen.

Momentin 7 kohdassa säädettäisiin maakunnan liiton velvollisuudesta edistää monipuolisesti eri tahojen yhteistyötä maakunnan kehittämiseksi. Maakunnan liiton tulisi edistää sekä jäsenkuntiansa keskinäisen, että kuntien ja maakunnan välistä yhteistyötä. Ylimaakunnallisella yhteistyöllä tarkoitettaisiin maakuntien välistä yhteistyötä, josta on voimassa olevassa laissa säädetty velvoittavasti ja tarkasti lain 18 – 22 §:ssä. Syksyllä 2019 tehdyn selvityksen mukaan sen tyyppistä sääntelyä ei pidetä enää tarpeellisena. Maakuntien vapaaehtoisen yhteistyön järjestämisestä säädettäisiin lakiehdotuksen 16 §:ssä nykyistä lainsäädäntöä vastaavasti. Lisäksi kohdassa säädettäisiin maakunnan kansallista ja kansainvälisistä yhteyksistä. Kansallisilla yhteyksillä tarkoitettaisiin muun muassa maakunnan ja valtion välisten aluekehittämiskeskustelujen muodossa tapahtuvaa vuorovaikutusta, joista säädetään lakiesityksen x §:ssä. Maakunnan liiton moniin tehtäviin liittyy kansainvälisen yhteistyön tarvetta, josta niin ikään säädettäisiin 7 kohdassa.

Momentin 8 kohdassa säädettäisiin maakunnan liiton tehtävästä seurata ja ennakoita aluekehitystä ja toimintaympäristön muutoksia. Tehtävä tarkoittaa, että maakunnan liitto tuottaa ja ylläpitää aluekehityksen tilannekuvaa maakunnan ja sen osien aluekehityksen ilmiöistä ja kehityksestä. Käytännössä liitto kerää, analysoi ja välittää ajantasaista tietoa maakunnan toimintaympäristöstä ja kehityksestä sekä ennakoii muutoksia, mukaan lukien maakunnan pitkän aikavälin osaamistarpeiden ennakointi. Tehtävällä on yhteys lakiehdotuksen 23 §:n mukaisten alueiden kehittämisen keskustelujen valmisteluun ja valtakunnallisen tilannekuvan tuottamiseen. Maakunnan liitto vastaisi omalta osaltaan aluekehityksen tilannekuvan laatimisesta keskusteluja varten ja valtakunnallisesti tehtävästä vastaisi työ- ja elinkeinoministeriö. Ennakointitehtävää liitto hoitaisi vastaavasti kuin voimassa olevan säädöksen 11 kohdassa säädetään.

Momentin 9 kohdassa säädettäisiin maakunnallisen identiteetin ja asukkaiden osallistumisen edistämisestä maakunnan kehittämiseen sekä kulttuurin edistämisestä osana maakunnan strategista suunnittelua. Kulttuuriin liittyvä edistämisetehtävä vastaa sisällöllisesti nykyisen säännöksen 5 kohtaa. Kulttuuritoiminnan järjestäminen on kunnan tehtävä (laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019, 3 §), jonka toteuttamiseksi kunnan tulee muun muassa edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä. Maakuntien liitot voisivat osana maakuntaohjelmatyötä edistää kulttuurin huomioimista kehittämistyössä ja toimijoiden

yhteistyötä. Esityksessä halutaan nykyistä painokkaammin säätää lisäksi maakunnallisen identiteetin edistämisestä, jolla lisätään alueen tunnettuutta ja sitä kautta vahvistetaan alueen elinvoimaa ja asukkaiden hyvinvointia. Asukkaiden osallistumista maakunnan kehittämiseen haluttaisiin vahvistaa nykyisestä. Osallistuminen on käytännössä usein välillistä erilaisten yhteistyöfoorumien kautta, mutta voisi jatkossa olla laajempia ryhmiä kiinnostavaa osallistamisen keinojen kehittyessä. Nykyisiä aluekehittämisen yhteistyöfoorumia ovat esimerkiksi nuorisovaltuustot tai vastaavat.

Momentin 10 kohdassa olisi yleinen säännös maakunnan liiton vastuusta hoitaa muita sille erikseen säädettyjä tehtäviä. Näillä tarkoitettaisiin muualla lain säädännössä maakuntien liitoille säädettyjä tehtäviä. Esimerkiksi sellaisia ovat maakunnan liiton tehtävä nimetä alueelliset liikuntaneuvostot liikuntalain (390/2009) 7 §:n mukaisesti. Tehtävästä on säädetty nykyisen säädöksen 9 kohdassa. Lisäksi tarkoitettaisiin liittojen tehtävää edistää julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetussa laissa (223/2007) tarkoitettua yhteispalvelua alueellaan. Tehtävästä säädetään nykyisen säännöksen 10 kohdassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maakunnan liiton tehtävien hoitamisen tavoista sekä yhteistyön keskeisistä tarpeista ja tahoista. Maakuntien liittojen aluekehittämiseen liittyvät tehtävät ovat monipuolisia ja niitä on toteuttamassa useat eri tahot. Siksi on tärkeää, että kehittämistyötä tehdään yhdessä eri toimijoiden kanssa. Momentin 1 kohdassa kuvattaisiin aluekehittämisen yhteistyön laajuutta ja keskeisiä tahoja. Aluetasolla keskeisiä tahoja ovat kunnat ja kaupungit, valtion eri viranomaiset ja muut tahot kuten esimerkiksi korkeakoulut ja muut oppilaitokset. Valtion aluehallintoviranomaisista keskeisin aluekehittämistä toimeenpaneva taho on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Myös aluehallintovirastot hoitavat eräitä aluekehittämiseen liittyviä tehtäviä, esimerkiksi edistämällä tervettä ja toimivaa taloudellista kilpailua, kuluttajansuojan ja kansalaisten taloudellisen turvallisuuden toteutumista sekä elinkeinonharjoittajien tasapuolisia toimintaedellytyksiä. Kuntien kanssa yhteistyötä toteutetaan esimerkiksi kuntien elinvoimatehtävää ja kuntien välistä yhteistyötä tukemalla. Muita tahoja on Lapin maakunnassa saamelaiskäräjät, joiden osallistumisesta maakuntaohjelman laatimiseen on säädetty lakiehdotuksen x §. Tässä pykälässä saamelaiskäräjiä ei kuitenkaan enää erikseen mainittaisi pykälässä sääntelyn yleisyyden lisäämisen vuoksi. Muutoksella ei ole tarkoitus muuttaa nykykäytäntöä, vaan saamelaiskäräjät on Lapissa edelleen tärkeä maakunnan liiton yhteistyötaho. Muita yhteistyötahoja maakunnissa ovat lisäksi esimerkiksi paikallisen kehittämisen yhteistyöryhmät maaseutu- ja saaristoalueilla sekä erilaiset järjestöt.

Momentin 2 kohdassa todettaisiin maakuntien liittojen velvoite ottaa huomioon kuntien erilaiset lähtökohdat ja vahvuudet ja niistä johtuvat tarpeet kehittämistyössä. Maakunnan liitto toimii yhdessä jäsenkuntien kanssa kuntien erilaisten tarpeiden ja mahdollisuuksien tunnistamiseksi. Liitto ja kunnat tekevät esimerkiksi yhteisiä selvityksiä muun muassa koulutuksen, kulttuurin, sosiaali- ja terveyssektorin ja kunnallistalouden alueilla sekä maakunnan tilaa koskevien tietojen tuottamiseksi. Tietojen perusteella alueen kehittämistoimia voidaan kohdentaa tarpeiden mukaisesti.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin maakunnan liiton osallistumisesta ja yhteistyöstä keskeisten aluekehittämiseen osallistuvien valtion aluehallintoviranomaisten strategiseen suunnitteluun ja tulossopijaukseen sekä korkeakoulujen tulossopimusten valmisteluun maakunnan aluekehittämistavoitteiden huomioimiseksi.

Valtion viranomaisista keskeisimmät aluekehittämistä toimeenpanevia viranomaisia ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä osittain myös aluehallintovirastot. Maakuntien yhteistyöstä niiden strategisessa suunnittelussa ja tulossopijauksessa on säädetty laissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009, muut. 31/2015) 7 §:ssä sekä vastaavalla tavalla aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009, muut. 30/2009) 8 §:ssä sekä tarkemmin valtioneuvoston ELY-asetuksessa (1373/2018) 17 §:ssä ja vastaavasti AVI-asetuksen (906/2009) 14 §:ssä Strategisen suunnittelun ja tulossopijauksen sisältö ja menettelytavat. Lain mukaan maakunnan liitot osallistuvat tarvittavin osin virastojen strategiseen suunnitteluun kuuluvan yhteisen strategia-asiakirjan laatimiseen sekä lisäksi ELY-keskusten ja tarvittavin osin myös aluehallintovirastojen tulossopimusten laatimiseen. Strategia-asiakirjan ja tulossopimusten laatimisessa otetaan huomioon muun muassa maakuntaohjelmat. Koska maakunnan kehitys perustuu paljolti siihen, että koulutuksen suunnittelussa huomioidaan myös alueen tarpeet, on yhteistyö korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa tärkeää. Erityisesti maakuntien liittojen yhteistyö yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa on tärkeää alueen kehittämisen ja erityisesti yritystoiminnan kannalta, jotta koulutus- ja osaamistavoitteet sekä työvoiman saatavuus vastaisi alueen ja yritysten tavoitteita ja tarpeita. Siksi ehdotetaan, että momentin 4 kohdassa säädettäisiin maakuntien **liittojen** yhteistyöstä korkeakoulujen ja muiden koulutuksen tarjoajien kanssa.

Momentin 5 kohdassa kuvattaisiin maakunnan liiton tehtävää edunvalvojana. Edunvalvonta on maakunnan kehittämiseen keskeisesti vaikuttavien asioiden tai hankkeiden edistämistä sekä maakuntaa koskevaa tiedotustoimintaa, jonka tavoitteena on lisätä maakunnan asukkaiden hyvinvointia ja maakunnan menestystä. Maakunnan liitto toteuttaa edunvalvontaa yhteistyössä alueen kansanedustajien, euroedustajien, puolueiden

piirijärjestöjen, elinkeinoelämän organisaatioiden ja kuntien sekä kuntayhtymien ja muiden tarpeellisten tahojen kanssa.

16 §. Maakuntien liittojen yhteistyö. Pykälässä säädettäisiin maakuntien liittojen yhteistyöstä. Tarkoituksena on, että maakuntien liitot päättäisivät yhteistyössä asioista, joissa on useamman maakunnan liiton kannalta tarpeellista tehdä 15 §:n 1 momentissa mainituissa asioissa yhteistyötä. Yhteistyötä ei nykyään tehdä vain rajamaakuntien kanssa, vaan myös eri puolilla maata olevilla maakunnilla saattaa olla esimerkiksi yhteisiä kansainvälisiä tehtäviä. Yhteistyön laajuudesta ja päätettävien asioiden merkittävydestä riippuen liitot voisivat sopia siitä päätöksentekotasosta, jolla päätös tulee tehdä. Maakuntien liitoilla on erilaisia yhteistyömuotoja, joista vakiintuneinta on suuralueittainen yhteistyö. Suuralueittaisen yhteistyön aluejako perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston antamaan asetukseen 1059/2003 (muutettu 31/2011). Suuralueita ovat Helsinki-Uusimaa ja muu Etelä-Suomi, Länsi-Suomi, Pohjois- ja Itä-Suomi ja Ahvenanmaa.

Maakunnan liitot eivät kuitenkaan voi sopia hallintoviranomaisen sille siirtämien välittävän toimielimen tehtävien edelleen siirtämisestä ilman hallintoviranomaisen hyväksyntää. Tehtävien kokoamisesta maakunnan liittojen osalta säädetään asetuksessa alueiden kehittämisestä ja alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta. Maakunnan liiton XX (*rahoituslain*) 9 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä voidaan koota siten, että maakunnan liitto hoitaa valtionapuviranomaisen tehtäviä toisen maakunnan liiton toimialueella, jos toimialueen laajentamisella voidaan eriyttävissä tarvittavan erityisasiantuntemuksen saatavuus, moitteeton varainhoito tai tehtäviä koskeva eriyttämisaatimus taikka toimialueen laajentaminen on tarkoituksenmukaista muun vastaavan syyn vuoksi. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävän toimielimen tehtävien osalta maakunnan liiton toimialueen laajentamisella tulee olla hallintoviranomaisen hyväksyntä. Toimialueen laajentamisesta säädetään tämän lain 9 §:n mukaisesti valtioneuvoston asetuksella.

17 § Maakunnan yhteistyöryhmä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että maakunnassa tulee olla 21 §:n 1 momentissa tarkoitettujen aluekehittämispäätöksen, maakunnan pitkän aikavälin strategisten linjausten, maakuntaohjelman ja muiden alueen kehittämiseen vaikuttavien kansallisten suunnitelmien ja sopimusten sekä Euroopan unionin osarahoittamisen ohjelmien toimeenpanon strategista yhteensovittamista varten maakunnan yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmän keskeisenä tehtävänä olisi lisäksi toimia yleisasetuksen 6 artiklan mukaisena kumppanuuselinä. Myös jäsenistön kokoonpanoon sovelletaan yleisasetuksen 6 artiklan säännöksiä.

Yhteistyöryhmän asettamisesta ja kokoonpanosta sekä toimikaudesta säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Maakunnan liiton hallitus asettaisi maakunnan yhteistyöryhmän kuten nykyisin. Se myös vahvistaisi yhteistyöryhmän työjärjestyksen. Työjärjestyksessä määriteltäisiin muun muassa 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen maakunnan yhteistyöryhmässä käsiteltävien hankkeiden koosta ja sisällöstä. Eri maakuntien välillä olisi hyvä pyrkiä hankehakemusten yhdenmukaiseen määrittelyyn muun muassa hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun vuoksi, kuitenkin kunkin alueen erityispiirteet huomioon ottaen.

Yhteistyöryhmässä edustettuina olevista tahoista säädettäisiin pykälän 3 momentissa nykyistä yleisemmin. Maakunnan liiton tulisi kuitenkin huolehtia siitä, että maakunnan yhteistyöryhmän toiminnan ja päätösten valmistelussa on varmistettu riittävä asiantuntemus eri hallinnonalojen toimintojen ja kumppaneiden osalta. Vakiintuneita aluekehittämisen maakuntien liittojen yhteistyötahoja ovat alueen kunnat, ohjelmaa rahoittavat valtion viranomaiset sekä aluekehittämisen kannalta keskeiset järjestöt. Yhteistyöhön tavallisesti osallistuvia järjestöjä ovat vaihdelleen eri maakunnissa olleet esimerkiksi työntekijä- ja elinkeinoelämän, ympäristö- ja tasa-arvon edistämistä hoitavat järjestöt. Lapin maakunnassa yhteistyöryhmän jäsenenä tulisi olla saamelaiskäräjien edustaja. Yhteistyöryhmän toimikaudesta säädettäisiin voimassa olevan säännöksen mukaisesti.

Pykälän 4 momentin mukaan yhteistyöryhmän ja sen jaoston jäsenen sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta sekä vahingonkorvausvastuuta koskevia säännöksiä. Koska maakunnan yhteistyöryhmän tehtäviin kuuluu julkista valtaa sisältäviä tehtäviä, sen toimintaan sovelletaan lisäksi hallinnon yleislakeja.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin yhteistyöryhmän toimikaudesta, kokoonpanosta ja sihteeristöstä.

18 § Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät. Pykälässä määriteltäisiin edellä 17 §:n 1 momentissa määriteltyä tarkemmin maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät. Pykälän 1 kohdan mukaan maakunnan yhteistyöryhmän tehtävänä olisi käsitellä maakunnassa valmisteltavia suunnittelu-, ohjaus- ja sopimusasiakirjoja niiden valmisteluvaiheessa. Käsiteltäviä kansallisia asiakirjoja olisivat esimerkiksi maakunnan pitkän aikavälin strategiset linjaukset, maakuntaohjelma, maakuntakaava sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja tarvittavilta osin aluehallintoviraston esitykset strategiseksi tulostavoiteasiakirjaksi. Maakuntien liittojen osallistumisesta ja menettelystä ELY-keskuksia ja aluehallintovirastoja strategiseen ohjaukseen säädetään niitä

koskevilla laeissa ja asetuksissa. Sen lisäksi yhteensovittamisen varmistamiseksi tulostavoiteasiakirjojen olisi hyvä käsitellä maakunnan yhteistyöryhmässä. Ohjausasiakirjojen käsittelystä maakunnan yhteistyöryhmässä on nykyisin säädetty lain 28 §:n 1 momentin 2 kohdassa. Sääntelyn yleisyyden lisäämiseksi tätä tehtävää ei kuitenkaan enää erikseen mainittaisi vaan se sisältyisi ehdotettuun 1 kohtaan. Muilta käsiteltäviä suunnitteluasiakirjoja olisivat maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelma, maakuntaohjelmaa toteuttavat yhteistyö- ja vastaavat sopimukset. Lisäksi yhteistyöryhmä käsitelisi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaan liittyviä suunnitelmia ja muita asiakirjoja 2-6 kohdissa säädetyllä tavalla.

Momentin 2 kohdan mukaan maakunnan yhteistyöryhmän tulisi edesauttaa laajojen, aluekehittämisen kannalta merkittävien hankekokonaisuuksien valmistelua ja edistää niiden toteuttamista eri rahoituslähteitä yhdistelemällä. Tehtävä vastaa nykyisen säännöksen 1 momentin 5 kohtaa. Momentin 3 kohdan mukaan yhteistyöryhmä antaisi 19 §:n 3 momentin mukaisen sitovan lausunnon Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaan sisältyvästä alueellisesta hankehakemuksesta. Tehtävä vastaa nykyisen lain 28 §:n 4 kohtaa. Lausunnon merkityksestä välittävän toimitelimen päätöksenteolle säädettäisiin tarkemmin 19 §:n 3 momentissa.

Momentin 5 kohdassa säädettäisiin yhteistyöryhmän tehtävästä antaa tarvittaessa Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman seurantakomitean hyväksymiä ja hallintoviranomaisen yleisasetuksen 67 artiklan mukaisesti vahvistamia valintakriteerejä tarkentavia alueellisia valintakriteerejä. Yhteistyöryhmän tulisi ilmoittaa niistä hallintoviranomaiselle sekä huolehtia tarvittavista menettelytavoista niiden soveltamiseksi alueella. Tarkentavat alueelliset valintaperusteet eivät saisi olla ristiriidassa yleisasetuksen 67 artiklan ja hallintoviranomaisen vahvistaminen valintaperusteiden kanssa. Tehtävä vastaisi voimassa olevaa säännöstä. Momentin 6 kohdan mukaan yhteistyöryhmän tulisi varmistaa rahoitettaviksi hyväksyttävien hankkeiden mahdollisten ympäristövaikutusten selvittäminen ennen rahoituspäätösten tekoa. Käytännössä rahoittava viranomainen tarkistaa hankehakemuksen käsittelyn yhteydessä ympäristövaikutusten selvittämisen tarpeen ja huolehtii veloitteen täyttymisestä ennen päätöksentekoa. Ehdotettu menettely vastaa nykyistä sääntelyä. Momentin 7 kohdan mukaan maakunnan yhteistyöryhmän tulisi raportoida alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toteutumisesta hallintoviranomaiselle ja tarvittaessa se voisi esittää hallintoviranomaiselle ohjelmaa koskevia muutostarpeita. Tehtävä vastaa nykyisen lain 1 momentin 8 kohtaa. Momentin 8 kohdassa yhteistyöryhmän tehtäväksi ehdotetaan velvollisuutta tiedottaa alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimeenpanosta. Säännös vastaa nykyisen säännöksen 9 kohtaa. Lisäksi momentin 9 kohdassa ehdotetaan nykyisen säännöksen tavoin yhteistyöryhmän velvollisuudeksi hoitaa tarvittaessa myös muita tehtäviinsä liittyviä sekä kansallisiin että alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien toimeenpanoon liittyviä tehtäviä, joista tarvittaessa määrätään tarkemmin työjärjestyksessä.

19 § *Maakunnan yhteistyöryhmän päätöksenteko ja hallintomenettely.* Pykälässä määriteltäisiin maakunnan yhteistyöryhmässä noudatettavasta päätöksenteko- ja hallintomenettelystä. Maakunnan yhteistyöryhmään sovellettaisiin pykälän 1 momentin mukaan kuntalain eräitä säännöksiä, ellei lakiesityksessä toisin säädetä. Muilta osin yhteistyöryhmään sovellettaisiin hallintolakia (434/2003).

Yhteistyöryhmän päätöksenteosta ehdotetaan säädettäväksi pykälän 2 momentissa. Yhteistyöryhmän tulisi pyrkiä päätöksenteossaan yksimielisyyteen. Jos kuitenkin päätöstä ei voida tehdä yksimielisesti, päätökseksi tulisi se mielipide, jota kaksi kolmannelle äänestäneistä on kannattanut. Säännös vastaa nykyistä lakia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin maakunnan yhteistyöryhmän asemasta rahoitettavien alue- ja rakennepolitiikan rahastojen hankkeiden valinnassa. Voimassa olevan lain mukaan yhteistyöryhmän tekemä myönteinen päätös hankkeen rahoittamisesta ei sido rahoittajatahoa, jos siihen on painavia syitä. Sellaisia syitä ovat erityisesti päätökseen liittyvät oikeudelliset syyt, jotka estävät viranomaista tekemästä päätöstä yhteistyöryhmän rahoittavaksi esittämästä hankkeesta. Oikeudellinen syy tarkoittaa, ettei hanke täytä kaikkia Euroopan unionin tai kansallisen lainsäädännön asettamia vaatimuksia tai että hanke ei olisi ohjelmanmukainen. Painavana syynä voidaan lisäksi pitää tärkeää kansallista, käsiteltävään hankkeeseen liittyvää politiikkalinjausta.

Lakiehdotuksen 3 momentin mukaan maakunnan yhteistyöryhmä antaisi välittävälle viranomaiselle lausunnon hankkeesta, joka on alueen kehittämisen tai kokonaiskustannusarvioltaan merkittävä ja jolle haetaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta. Säännös vastaa nykyisen lain 27 §:n 4 momenttia. Säännös tarkoittaisi, että välittävä toimitelimen ei voisi poiketa maakunnan yhteistyöryhmän hanketta puoltavasta lausunnosta, ellei se voisi osoittaa, että tuen myöntäminen olisi vastoin Euroopan unionin tai kansallista lainsäädäntöä tai että hanke ei ole ohjelmanmukainen. Ohjelmanmukaisuus tarkoittaa, että hankkeen tavoitteiden tulee sopia ohjelman tavoitteisiin, hankkeen tulee olla soveltuva rahoitettavaksi jostakin ohjelman erityistavoitteesta ja hanke on ohjelman valintaperusteiden mukainen.

Tätä maakunnan yhteistyöryhmän lausuntomenettelyä on tarkoitus käyttää vain maakunnan kehittämisen kannalta merkittävimmissä hankkeissa sekä laajoissa ja kokonaiskustannusarvioiltaan suurissa hankkeissa. Maakunnan yhteistyöryhmän on huolehdittava siitä, että lausuttavat hankkeet käsitellään viivytyksettä. Ennen kuin ne tuodaan yhteistyöryhmään lausuntoa varten, on yhteistyöryhmän sihteeristön varmistettava, että hankkeet ovat sekä ohjelman että lainsäädännön mukaisia. Jos välittävä toimielin ei puoltavasta lausunnosta huolimatta aio hanketta rahoittaa, olisi sen annettava maakunnan yhteistyöryhmälle tästä viivytyksettä tieto sekä perustelut kieltäytymiselle.

Lisäksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että liike- ja ammattisalaisuuden piiriin kuuluvia yksittäisiä yrityshanke-esityksiä ei voitaisi käsitellä yhteistyöryhmässä. Säännös vastaa nykyisen lain 27 §:n 5 momenttia.

Kuten nykyisinkin, ei hanketta voida rahoittaa, jos yhteistyöryhmä on antanut sille esitellystä hankkeesta kielteisen lausunnon. Tästä säädettäisiin pykälän 4 momentissa nykyistä sääntelyä vastaavasti. Yhteistyöryhmän lausuntoa koskevaan päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla, menettely vastaa nykyistä sääntelyä. Muutoksenhausta säädettäisiin lakiesityksen 38 §:ssä. Yhteistyöryhmän lausunto on osa hankkeen valmisteluprosessia ja lopullisen päätöksen tekee rahoitushakemuksen vastaanottanut viranomainen. Yksittäistä hanketta koskeva muutoksenhaku määräytyy päätöksen tehnyttä viranomaista koskevien säännösten mukaisesti.

Tätä maakunnan yhteistyöryhmän lausuntomenettelyä on tarkoitus käyttää vain maakunnan kehittämisen kannalta merkittävimmissä hankkeissa sekä laajoissa ja kokonaiskustannusarvioiltaan suurissa hankkeissa. Maakunnan yhteistyöryhmän on huolehdittava siitä, että lausuttavat hankkeet käsitellään viivytyksettä. Ennen kuin ne tuodaan yhteistyöryhmään lausuntoa varten, on yhteistyöryhmän sihteeristön varmistettava, että hankkeet ovat sekä ohjelman että lainsäädännön mukaisia. Jos välittävä toimielin ei puoltavasta lausunnosta huolimatta aio hanketta rahoittaa, olisi sen annettava maakunnan yhteistyöryhmälle tästä viivytyksettä tieto sekä perustelut kieltäytymiselle.

20 §. Maakunnan yhteistyöryhmän tiedonsaanti. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maakunnan yhteistyöryhmän oikeudesta saada tietoonsa tehtäviensä hoitamiseksi tarvittavia tietoja. Pykälä on uusi.

Pykälän 1 momentin mukaan välittävä toimielin toimittaisi maakunnan yhteistyöryhmälle säännöllisesti tiedot valtakunnallisiin teemoihin sisältyvistä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta rahoitettavista hankkeista ja 2 kohdan mukaan yhteenvetotiedot saapuneista yritystukihakemuksista. 1 momentin 1 kohdan mukaan valtakunnallisesta teemasta vastaavalla välittävällä toimielimellä olisi vastuu antaa kaikille maakunnan yhteistyöryhmille riittävät tiedot alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta rahoitettavista hankkeista. Aikaisemmin vastuu oli asianomaisella ministeriöllä. Tämä tarkoittaisi myös hankehausta ja teemojen muutoksista tiedottamista. Maakunnan yhteistyöryhmä tarvitsee hankkeista riittävät tiedot yhteen sovittaakseen valtakunnallista ja alueellista hanketoimintaa toimialueellaan. 1 momentin 2 kohdan mukaan yhteistyöryhmän olisi tarpeellista saada säännöllisesti välittävältä toimielimeltä yhteenvetotiedot saapuneista yritystukihakemuksista. Listaukset toteutuneista yritystukihankkeista olisi normaalisti saavilla EURA2021 – tietopalvelussa. Raportointimenettelystä voitaisiin jatkossa sopia maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestyksessä, mikä antaisi joustavuutta eri alueiden käytäntöihin. Säännöllisellä raportoinnilla olisi kuitenkin tarkoitus varmistaa, että yrityshankkeita koskevissa päätöksissä otettaisiin huomioon yhteistyöryhmän rahoituksen kohdentamista koskevat alueelliset periaatteet ja linjaukset.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin yhteenvetoihin ei voida sisällyttää julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdan nojalla liike- ja ammattisalaisuuden piiriin kuuluvina salassa pidettäviä tietoja.

3 luku Ohjelmatyö ja yhteistyömenettelyt

21 §. Alueiden kehittämisen painopisteet. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto päättäisi hallituskaudeksi valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä (*aluekehittämispäätös*). Valtioneuvoston päätös ohjaisi eri hallinnonalojen ja maakuntien alueiden kehittämistä ja toimenpiteiden yhteensovittamista. Työ- ja elinkeinoministeriön olisi aloitettava aluekehittämispäätöksen valmistelu, kun hallitus vaihtuu. Aluekehittämispäätös valmisteltaisiin poikkihallinnollisesti eri ministeriöiden ja maakuntien liittojen kanssa. Valmisteluun kuuluisi myös muu laajempi sidosryhmäyhteistyö. Kukin hallitus voisi tarkistaa oman hallituskautensa aikana painopisteet tarvittaessa esimerkiksi hallituksen strategian tarkistamisen perusteella. Ministeriöt ja niiden hallinnonalat edistäisivät aluekehittämispäätöksen toimeenpanoa määrittelemällä aluekehittämispäätöksen konkretisoimiseksi laadittavan toimeenpanosuunnitelman laatimisen yhteydessä. Maakunnat ottaisivat päätöksen huomioon oman maakuntansa kehittämisessä ja soveltaisi niitä

alueensa olosuhteisiin. Aluekehittämispäätöksen toteuttamista seuraisi alueiden uudistumisen neuvottelukunta.

Pykälän 2 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä aluekehittämispäätöksen valmistelusta, sisällöstä, toimeenpanosta ja seurannasta.

22 §. Maakuntaohjelma. Pykälän 1 momentin mukaan maakunta laatisi maakunnan pitkän aikavälin strategisiin linjauksiin perustuvan maakuntaohjelman, joka tarkentaisi maakunnan aluekehittämiseen liittyviä tavoitteita ja niiden toimeenpanoa lähivuosina. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maakuntaohjelman valmistelua yhteistyössä kuntien, muiden viranomaisten sekä alueiden kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen ja järjestöjen sekä muiden toimijoiden kanssa. Lapin maakunnassa saamelaiskulttuuria koskevan osan valmistelisi Saamelaiskäräjät. Osallistava valmistelutyö sitouttaisi eri toimijat yhteisesti laadittujen tavoitteiden toteuttamiseen. Säännös vastaa nykyisen lain 32 §:n 1 momenttia. Maakuntaohjelman hyväksyisi maakuntavaltuusto, kuten nykyisinkin. Maakuntaohjelmassa kuvattaisiin niitä tavoitteita ja painopisteitä, joilla eri viranomaiset ja muut tahot kehittäisivät aluetta lähivuosien aikana. Valtakunnallisen alueiden kehittämisen kokonaisuuden kannalta olisi tärkeää, että maakuntaohjelmassa tarkasteltaisiin alueen kehittämiseen keskeisesti vaikuttavia osa-alueita kuten elinkeinojen, työllisyyden, maaseudun, hyvinvoinnin, osaamisen, kulttuurin, elinympäristön, saavutettavuuden, turvallisuuden ja kotouttamisen kehittämistä maakunnassa. Maakuntaohjelma sisältäisi myös Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanoa ohjaavan älykkään erikoistumisen strategian. Strategia voidaan laatia myös erillisenä maakuntaohjelmaan kuuluvana asiakirjana. Älykkään erikoistumisen strategian tulisi sisältää ajantasainen analyysi innovaatiotoiminnan haasteista ja innovaatioiden leviämisen pullonkauloista, strategiasta vastaavan toimivaltaisen tahon määrittelyn, strategian seuranta – ja arviointivälineet, kuvaus yrittäjyyttä edistävän prosessin tehokkaasta toiminnasta, toimet maakunnan tutkimus- ja innovaatiojärjestelmien parantamiseksi, toimet teollisuuden muutosprosessin tukemiseksi ja kansainvälistä yhteistyötä koskevat toimet älykkään erikoistumisen painopistealoilla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että maakuntaohjelma olisi otettava huomioon maakunnan alueella toimivien viranomaisten toiminnassa. Viranomaisten olisi pyydettävä maakunnan liitolta lausunto sellaisista suunnitelmista tai toimenpiteistä, jotka poikkeaisivat merkittävästi maakuntaohjelmasta. Momentti vastaa sisällöllisesti nykyisen lain 34 §:ssä 1 ja 2 momentissa säädettyjä menettelyjä.

Pykälän 3 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää maakuntaohjelmaa laadittaessa noudatettavasta sisällön rakenteesta, menettelystä ja aikataulusta. Tarkoituksena olisi yhteistyössä maakuntien kanssa yhteen sovittaa maakuntaohjelmissa noudatettavaa sisältörakennetta, laatimismenettelyjä esimerkiksi vaikutusarviointien laatimiseksi sekä ohjelmien laatimisaikatauluja. Yhtenäisillä menettelyillä ja aikatauluilla turvataisiin mahdollisuus muodostaa valtakunnallinen, vertailukelpoinen ja samanaikainen käsitys maa eri osien kehittämisen tarpeista ja tavoitteista.

Voimassa olevan lain 33 §:n 2 momenttiin maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmaan aikaisemmin sisältyneitä alueen maakuntaohjelmaa toteuttavia hanke- ja toimenpide-esityksiä ja muita alueen kehittämistarpeita käsiteltäisiin jatkossa 23 §:ssä ehdotetuissa aluekehittämiskeskusteluissa. Samassa momentissa säädetyn mukaisen alue- ja rakennepolitiikan alueellisen rahoituksen kohdentamiseksi hallintoviranomainen pyytäisi maakunnilta rahoitussuunnitelmat. Menettelystä säädettäisiin ehdotuksen 25 §:n 5 momentin mukaisesti tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

23 §. Alueiden kehittämisen keskustelut. Pykälän 1 momentin mukaan valtio ja alueita edustavat tahot, maakuntien liittojen johdolla, keskustelisivat säännöllisesti alueiden kehittämisen tavoitteista ja niiden toimeenpanosta. Maakuntien liitot aluekehittämisen viranomaisina koordinoisivat alueellaan keskustelujen valmistelua sekä kutsuisi keskusteluihin myös muita alueellisia osallistujia käsiteltävistä aiheista riippuen. Alueita edustaisivat maakunnan liiton edustajien ohella kulloinkin käsiteltävistä teemoista riippuen esimerkiksi kuntien ja kaupunkien, oppilaitosten, kehittämissyhtiöiden tai muiden tahojen edustajat. Erityisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten osallistuminen aluekehittämistä toimeenpanevina viranomaisina niihin olisi tarpeen. Valtioneuvoston puolelta osallistujina olisivat ministeriöiden johtavat virkamiehet. Keskustelut tukisivat valtion ja maakuntien alueiden kehittämisen yhteistyötä.

Keskustelut käytäisiin säännöllisesti, tarpeen mukaan myös vuosittain. Keskustelujen sisältö, laajuus ja myös valtioneuvoston edustajat eli eri hallinnonalojen osallistuminen voisi vaihdella. Hallituksen vaihtuessa keskustelut olisivat laajemmat ja niihin liittyisi aluekehittämispäätöksen valmistelu. Keskusteluissa olisi kyse valtion ja alueiden vuorovaikutus- ja kumppanuusmenettelystä, jossa ei tehdä sitovia ratkaisuja tai päätöksiä. Keskustelujen tarkoituksena olisi edistää valtion ja alueiden välistä vuorovaikutusta ja tukea maakuntien omaehtoista kehittämistä. Keskustelut perustuisivat aluekehittämispäätökseen, maakuntaohjelmaan ja aluekehityksen ajankohtaiseen aluekehityksen tilannekuvaan. Keskustelujen pohjana voitaisiin käyttää myös

muita aluekehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan valtakunnallista ja maakuntakohtaista ajankohtaista aineistoa sekä ministeriöiden aluekehittämiseen vaikuttavia keskeisiä strategioita. Keskustelujen valmistelua ja toteuttamista koordinoisi työ- ja elinkeinoministeriö, jolle valtioneuvoston työjaossa kuuluu alueiden kehittäminen.

Pykälän 2 momentin mukaan keskusteluiden tavoitteena olisi pyrkiä valtion ja maakuntien yhteisen näkemyksen muodostamiseen alueiden kehittämisen tavoitteista, toimeenpanosta ja toimintaedellytyksistä alueiden kehittämisen suunnittelua ja toimeenpanoa varten. Yhteinen näkemys otettaisiin esimerkiksi huomioon eri toimijoiden talouden ja toiminnan suunnittelussa. Keskusteluissa käsiteltäisiin aluekehittämiseen liittyviä, horisontaalisesti merkittäviä, eri hallinnonaloja koskevia ajankohtaisia, sisällöllisesti ja taloudellisesti merkittäviä asioita ja tavoitteita, jotka liittyisivät aluekehittämispäätökseen, maakuntaohjelmaan ja aluekehityksen ajankohtaiseen tilannekuvaan. Tällaisia olisivat esimerkiksi äkillisiin rakennemuutoksiin, digitalisaatioon, työvoiman liikkuvuuteen, kansalaislähtöiseen paikalliskehittämiseen sekä maaseudun ja kaupungin vuorovaikutukseen liittyvät asiat, joissa tarvitaan usean hallinnonalan toimenpiteitä. Keskusteluissa käsiteltäisiin myös Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien ja kansallisten ohjelmien ja sopimusten toteutumista maakunnan alueella ja näkökulmasta. Ministeriöt osallistuisivat alueiden kehittämiseen oman toimialansa omilla työkaluillaan.

Valtio ja maakuntien liitot valmistautuisivat keskusteluihin molemmat tahoillaan tehden omat, yhteen sovitettavat esityksensä keskustelussa käsiteltävistä teemoista. Esityksissä tulisi huomioida myös ylimaakunnalliset tavoitteet, kuten kasvuvyöhykkeiden kehittäminen. Maakuntien liittojen olisi varmistuttava, että alueen kunnilla ja muilla keskeisillä toimijoilla olisi riittävät mahdollisuudet vaikuttaa maakunnan liiton esitykseen. Esitystä olisi siksi tarpeen käsitellä maakunnan yhteistyöryhmässä. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelisi maakuntakohtaiset keskustelun teemat näiden pohjalta. Keskusteluissa aluelähtöisiä aloitteita ja kehittämistyötä tarkasteltaisiin suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin ja päinvastoin.

Pykälän 3 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä keskusteluista. Asetuksella voitaisiin säätää esimerkiksi tarkemmin keskustelujen järjestämisestä (mm. säännöllisyys) ja menettelyistä, keskustelujen johtopäätösten kirjaamisesta ja niiden seurannasta.

24 §. Yhteistyösopimukset. Alueiden kehittämistä koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi pykälässä ehdotetaan nykyisen alueiden kehittämislain (7/2014) 45 §:n mukaisen yhteistyösopimusmenettelyn jatkamista. Yhteistyösopimus voitaisiin laatia valtion, kuntien ja toimenpiteiden rahoittamiseen osallistuvien muiden viranomaisten ja muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa. Sopimuksia olisivat esimerkiksi kaupunkien kanssa tai maakuntien liittojen tai muiden kanssa solmittavat sopimukset, jotka voivat koskea esimerkiksi alueellisten ekosysteemien kehittämistä, positiivista työllisyys-, talous- ja investointikehitystä sekä alueiden välistä yhteistyötä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että yhteistyösopimuksen olisi oltava yhteensopiva aluekehittämispäätöksen ja asianomaisten maakuntaohjelman kanssa kuten nykyisin. Sen varmistamiseksi asianomaista maakunnan liittoa olisi kuultava sopimuksen valmistelun yhteydessä. Menettelyllä varmistettaisiin, että maakunnan aluekehittämisen toimenpiteiden kokonaisuus olisi johdonmukainen maakuntaohjelmassa määriteltyjen tavoitteiden kanssa.

25 § Euroopan unionin kumppanuussopimuksen ja alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valmistelu. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valmistelusta ja menettelyistä.

Pykälän 1 momentissa säädetään, että yleisasetuksen 7 artiklan kumppanuussopimuksen ja 16 artiklan mukaisen alue- ja rakennepolitiikan ohjelman antamisesta Euroopan komissiolle päättäisi valtioneuvosto. Esittelijänä toimisi tämän lain 8§ mukaan työ- ja elinkeinoministeriö.

Pykälän 2 momentin mukaan kumppanuussopimuksen ja ohjelman olisi sisällettävä yleisasetuksen 8 ja 17 artikloissa esitetyt asiat. Lisäksi niitä laadittaessa olisi otettava huomioon aluekehittämispäätöksessä esitetyt linjaukset. Ohjelman ja kumppanuussopimuksen muuttamisessa noudatetaan, mitä niiden valmistelusta säädetään yleisasetuksessa, ohjelman osalta III osaston I luvussa ja kumppanuussopimuksen osalta II osaston I luvussa. Ohjelmaan sisältyvien valtakunnallisten teemojen valmistelusta vastaavat asianomaiset ministeriöt työ- ja elinkeinoministeriön johdolla.

Pykälän 3 momentin mukaan valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamisesta sekä yleisasetuksen 6 artiklan mukaisesta kumppanuudesta ja monitasoisen hallinnon mukaisesta käsittelystä keskushallinnossa vastasi 13 §:ssä tarkoitettu alueiden uudistumisen neuvottelukunta. Ohjelman ja kumppanuussopimuksen muuttamisessa noudatetaan, mitä niiden valmistelusta säädetään yleisasetuksen 19 artiklassa.

Pykälän 4 momentin mukaan ohjelman valtakunnallisten teeman käsittelyä varten ja toteuttamisen tukemiseksi voi asianomainen ministeriö asettaa johtoryhmän. Johtoryhmän kokoonpanossa huomioidaan

yleisasetuksen 6 § kumppanuusperiaate. Johtoryhmän puheenjohtajana toimii asianomainen ministeriö ja jäseniä olisivat ainakin välittävä toimielin ja teeman toteuttamisen ja yhteensovittamisen kannalta keskeiset muut ministeriöt. Johtoryhmä tekee esityksen hankevalinnasta välittävälle toimielimelle. Johtoryhmän jäsenten esteettömyys hankkeiden arviointiin tulee todeta.

Pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ohjelmien ja suunnitelmien valmistelusta, sisällöstä ja muuttamisesta sekä valtakunnallisten teemojen johtoryhmien kokoonpanosta ja tehtävistä sekä alueellisten rahoitussuunnitelmien laadinnasta.

26 §. Kestävä kaupunkikehittäminen. Pykälässä esitetään säädettäväksi EAKR-asetuksen 9 artiklan mukaisesta kestävästä kaupunkikehittämisestä ja sen ohjelmamenettelystä.

Pykälän 1 momentin mukaan alue- ja rakennepolitiikan ohjelman kestävää kaupunkikehittämistä tukevien yhdenmukaisten toimenpiteiden toteuttamiseksi kaupungit laatisivat kestävästä kaupunkikehittämisestä suunnitelman. Ohjelmakaudella 2021 -2027 pykälässä tarkoitettu suunnitelma olisi valtion ja yliopistokaupunkien välillä solmittavat ekosysteemisopimukset kansainvälisesti vetovoimaisten innovaatioympäristöjen ja kokeilu ympäristöjen kehittämiseksi. Suunnitelman sisältövaatimuksista säädetään yleisasetuksen 23 artiklassa. Suunnitelmaehdotuksen laatiminen olisi yleisasetuksen 23 artiklan 2 kohdan mukaan kaupunkien vastuulla ja sen olisi oltava kaupungin oman strategian mukainen. Suunnitelman ja sille aluekehitysrahastosta myönnettävän rahoituskehityksen hyväksyisi työ- ja elinkeinoministeriö. Suunnitelmaa toteuttavia kaupunkia ei enää valitsisi työ- ja elinkeinoministeriö, vaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakokonaisuuden antamisesta Euroopan komissiolle päättäisi 25§ pykälän mukaisesti valtioneuvosto.

Pykälän 2 momentin mukaan kaupungit perustaisivat suunnitelman toimeenpanemiseksi jokainen oman tai useamman kaupungin yhteisen johtoryhmän. Johtoryhmän keskeisenä tehtävänä olisi vastata hankkeiden tarkoituksenmukaisuusharkinnasta eli seurantakomitean määrittelemien valintakriteereiden perusteella priorisoida aluekehitysrahaston hankkeita. Varsinaiset hankepäätökset ja laillisuus- ja ohjelmanmukaisuusharkinnan tekisi tehtävään nimetty välittävä toimielin. Menettely on yleisasetuksen 23 artiklan 3 kohdan mukainen. Sosiaalirahaston osalta johtoryhmän käsittely olisi vain hankevalintaa valmisteleva, koska yleisasetuksen mukainen menettely koskee vain aluekehitysrahastoa.

Pykälän 3 momentin mukaan suunnitelman toteuttamiseksi myönnettävästä sosiaalirahaston rahoituskehityksestä päättäisi asianomainen maakunnan yhteistyöryhmä. Pykälän 4 momentti on informatiivinen. Kestävästä kaupunkikehittämisestä aluekehitysrahaston hankkeiden rahoittamisesta säädettäisiin (rahoituslain) 9 §:ssä. Pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kestävästä kaupunkikehittämisestä suunnitelman sisällöstä, toiminnassa noudatettavasta menettelystä sekä toiminnasta vastaavasta tahosta. Pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kestävästä kaupunkikehittämisestä suunnitelman sisällöstä, toiminnassa noudatettavasta menettelystä sekä toiminnasta vastaavasta tahosta.

4 luku Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien hallinnointi

25 §. Työ- ja elinkeinoministeriön ja ulkoministeriön tehtävät. Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi niistä jäsenvaltiolle kuuluvista tehtävistä, jotka sille Euroopan unionin lainsäädännössä asetetaan. Nämä tehtävät liittyvät Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisten Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien valmisteluun, hallinnointiin, arviointiin, seurantaan, ja valvontaan.

Pykälän 2 momentin mukaan ulkoministeriö vastaisi lisäksi Interreg-ulkorajaohjelmien ulkosuhteisiin liittyvistä kysymyksistä. Ministeriöiden työnjako säilyisi ennallaan nykyiseen verrattuna. Tarkemmin jäsenvaltion tehtävistä tullaan Euroopan unionin lainsäädännössä säätämään Euroopan aluekehitysrahastosta ja ulkoisista rahoitusvälineistä tuettavaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta (Interreg) koskevista erityissäännöksistä annettavassa Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o XXXX/XXXX (Interreg-asetus). Interreg-ulkorajaohjelmia osarahoitetaan naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen perustamisesta annettavan Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o XXX/XXXX (NDICI-asetus) kautta.

26 §. Yhteistyöohjelmien ja rahoitussopimuksen valmistelu ja hyväksyminen. Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien valmistelusta Suomen osalta

valtioneuvoston hyväksyttäväksi. Interreg-asetuksen 16 artiklan mukaan yhteistyöohjelmat valmistellaan osallistuvien valtioiden kesken. Yhteistyöohjelman valmisteluun on otettava mukaan yleisasetuksen 6 artiklassa tarkoitetut ohjelmakumppanit. Ohjelmakumppaneille tarkoitetaan Euroopan rakenne- ja investointirahastoissa harjoitettavaa kumppanuutta koskevista eurooppalaisista käytännesäännöistä annetun komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 240/2014 mukaisia ohjelmakumppaneita.

Yhteistyöohjelmat olisi Suomessa valmisteltava yhteistyössä ohjelma-alueen maakuntien liittojen, muiden ministeriöiden ja muiden ohjelmakumppanien kanssa. Yhteistyöohjelmaan osallistuvilla maakuntien liitoilla olisi keskeinen vastuu ehdotusten tekemisestä yhteistyöohjelman sisällöksi. Sisältö olisi valmisteltava yhteistyössä yhteistyöohjelmaan osallistuvien valtioiden toimivaltaisten viranomaisten ja muiden ohjelmakumppaneiden kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto päättäisi kaikkien yhteistyöohjelmien hyväksymisestä Suomen osalta. Yhteistyöohjelmat on hyväksyttävä Interreg-asetuksen 16 artiklan mukaan kaikissa osallistuvissa maissa ennen kuin ne toimitetaan komissioon. Menettely vastaisi nykyisen ohjelmakauden menettelyä.

Pykälän 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö allekirjoittaisi Interreg-ulkorajaohjelman rahoitussopimuksen, joka tehdään kumppanimaan ja komission välillä. Kumppanimaalla tarkoitetaan Suomen Interreg-ulkorajaohjelmien tapauksessa Venäjän federaatiota. Rahoitussopimuksen voi Interreg-asetuksen 58 artiklan mukaan allekirjoittaa myös jäsenvaltio, jossa hallintoviranomainen sijaitsee. Työ- ja elinkeinoministeriö on allekirjoittanut rahoitussopimukset nykyisellä ohjelmakaudella.

27 §. Seurantakomiteoiden jäsenten nimeäminen ja muutokset. Interreg-asetuksen 28 artiklan mukaan yhteistyöohjelmaan osallistuvat valtiot sopivat yhteistyöohjelman seurantakomitean kokoonpanosta ja huolehtivat valtioiden ja ohjelmakumppanien tasapainoisesta edustuksesta komiteassa. Yleisasetuksen 6 artiklan mukaan kunkin jäsenvaltion on järjestettävä kumppanuus toimivaltaisten alue- ja paikallisviranomaisten kanssa. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin seurantakomitean suomalaisten jäsenten nimeämisestä, jonka tekisi valtioneuvosto. Työ- ja elinkeinoministeriö päättäisi seurantakomitean suomalaisjäsenten vaihdoksista. Menettely vastaisi nykyistä käytäntöä. Seurantakomitean tehtävistä ja kokoonpanosta säädetään Interreg-asetuksen 22 sekä 27-29 artikloissa.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi suomalaisjäsenten nimeämisestä seurantakomitean perustamiin komiteoihin tai työryhmiin, kuten nykyisinkin. Muihin komiteoihin tai työryhmiin nimetyt organisaatiot päättäisivät itse muutoksista jäsenen osalta niissä tapauksissa, joissa jäsen vaihtuu kesken toimikauden. Käytäntö vastaisi nykyistä menettelyä.

Pykälän 3 momentin mukaan seurantakomitean, muun komitean tai työryhmän suomalaiseen jäsenen tämän toimiessa tässä laissa tarkoitetuissa tehtävissä sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä sekä vahingonkorvausvastuuta koskevia säännöksiä.

28 §. Hallintoviranomainen ja kirjanpito toiminto. Pykälässä säädettäisiin Interreg-ohjelman ja Interreg-ulkorajaohjelman hallintoviranomaisesta ja kirjanpito toiminnosta. Yhteistyöohjelmaan osallistuvat valtiot nimeävät nämä viranomaiset, käytännössä nimeäminen tapahtuu ohjelma-asiakirjassa. Hallintoviranomainen suorittaa Interreg-asetuksen 45 artiklassa tarkoitettuja tehtäviä koko yhteistyöohjelman ohjelma-alueella. Yleisasetuksen 66 artiklan mukaan hallintoviranomainen vastaa yhteistyöohjelman hallinnoinnista, jotta ohjelman tavoitteet voidaan toteuttaa. Hallintoviranomainen vastaa muun muassa ohjelmien hallinnointiin liittyvistä tehtävistä yleisasetuksen 68 artiklan mukaisesti ja seurantakomitean työn tukemisesta 69 artiklan mukaisesti. Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa hankevalinnoista vastaa edellä pykälässä 27 tarkoitettu seurantakomitea. Hallintoviranomainen voi Interreg-asetuksen 45 artiklan mukaan vastata myös yleisasetuksen 68 artiklassa tarkoitetuista hallinnollisista tarkastuksista. Yhteistyöohjelmaan osallistuvat valtiot voivat kuitenkin päättää, että hallinnolliset tarkastukset tehdään nimeämällä kansallisesti taho tai henkilö, joka vastaisi näistä tarkastuksista alueellaan. Kirjanpito toiminnosta ja sen tehtävistä säädetään yleisasetuksen 70 artiklassa ja Interreg-asetuksen 46 artiklassa.

Pykälän 1 momentin mukaan suomalaisena hallintoviranomaisena ja kirjanpito toimintona voisi toimia joko maakunnan liitto tai eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetussa laissa (1340/2015) tarkoitettu yhtymä, kuten nykyisinkin.

Pykälän 2 momentin mukaan hallintoviranomainen vastaisi yhteistyöohjelman hallinnoinnista ja täytäntöönpanosta moitteettoman varainhoidon periaatteita noudattaen.

Pykälän 3 momentin mukaan hallintoviranomainen voisi lisäksi hoitaa yhteistyöohjelmia koskevia kansallisia tehtäviä, lähinnä kansallisen vastinrahoituksen myöntämistä suomalaisille tuen saajille. Interreg-

ulkorajaohjelmissa hallintoviranomaiset ovat nykyisellä ohjelmakaudella vastanneet kansallisen vastinrahoituksen myöntämisestä koko ohjelma-alueella.

29 §. Tarkastusviranomainen. Interreg-asetuksen 44 artiklan mukaan yhteistyöohjelmaan osallistuvat valtiot nimeävät ohjelmalle tarkastusviranomaisen. Suomalainen tarkastusviranomainen toimisi valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä. Tarkastusviranomainen ei voisi enää uudella ohjelmakaudella toimia maakunnan liitossa, kuten nykyisellä ohjelmakaudella. Tämä edesauttaisi parempaa tehtävien eriyttämistä, sillä hallintoviranomaisen ja tarkastusviranomaisen tehtävät eivät voisi enää sijaita samassa organisaatiossa. Tarkastusviranomaisen tehtävistä säädetään tarkemmin Interreg-asetuksen 47 ja 48 artikloissa. Tarkastusviranomainen vastaa järjestelmätarkastuksista, laatii tarkastuslausunnon ja vuotuisen tarkastuskertomuksen. Sen sijaan muutoksena nykyiseen ohjelmakauteen verrattuna Interreg-asetuksen mukaan toimien tarkastus tehdään jatkossa otantamenetelmää käyttäen perustuen ohjelmakohtaiseen riskiarvioon. Tarkastusviranomainen suorittaa näin ollen toimien tarkastuksen vain silloin, kun yhteistyöohjelma valikoituu Interreg-asetuksen 48 artiklassa tarkoitettuun Euroopan laajuiseen otokseen. Käytännössä tarkastusviranomaista avustaa aina pykälässä 6 mainittu tarkastajaryhmä. Tarkastusviranomaisen ja hallintoviranomaisen on sijattava samassa valtiossa.

30 §. Tarkastajaryhmä. Edellä 29 §:ssä tarkoitettua tarkastusviranomaista avustaa tarkastajaryhmä silloin, kun tarkastusviranomaisella ei ole oikeutta suorittaa tarkastuksia koko ohjelma-alueella. Suomalaisen tarkastajaryhmän jäsenen nimeäisi työ- ja elinkeinoministeriö, kuten nykyisinkin. Suomalainen tarkastajaryhmän jäsenen toimisi valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä.

Tarkastajaryhmään kuuluu edustaja jokaisesta yhteistyöohjelmaan osallistuvasta valtiosta. Tarkastajaryhmän suomalainen jäsen vastaa Suomessa tehdyistä, tuen saajiin kohdistuvista tarkastuksista. Tuen saajiin kohdistuva tarkastusmenettely on kuvattu Interreg-asetuksen 48 artiklassa. Tarkastajaryhmän puheenjohtajana toimii yhteistyöohjelman tarkastusviranomainen.

31 §. Hallinnollisista tarkastuksista vastaava tarkastaja. Hallintoviranomainen voi Interreg-asetuksen 45 artiklan mukaan vastata yleisasetuksen 68 artiklassa tarkoitetuista hallinnollisista tarkastuksista. Yhteistyöohjelmaan osallistuvat valtiot voivat kuitenkin myös päättää, että hallinnolliset tarkastukset tehdään nimeämällä kansallisesti taho tai henkilö, joka vastaisi näistä tarkastuksista alueellaan. Työ- ja elinkeinoministeriö nimeäisi hallinnollisista tarkastuksista vastaavan tarkastajan suomalaiselle tuen saajalle niissä tapauksissa, joissa hallinnollisista tarkastuksista ei vastaisi hallintoviranomainen.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä siitä, kuka voi toimia hallinnollisena tarkastajana sekä noudatettavista menettelytavoista.

32 §. Työ- ja elinkeinoministeriön oikeus kansallisen vastinrahoituksen takaisinperintään. Pykälässä säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta periä toimivaltaiselta maakunnan liitolta takaisin kansallisista valtion varoista maksetut varat tai niiden osa. Kansallista vastinrahoitusta voitaisiin periä takaisin, jos maakunnan liitto olisi käyttänyt varat muuhun tarkoitukseen kuin ne on osoitettu, tai olisi varoja käyttäessään olennaisesti rikkonut varojen käyttämistä koskevia säännöksiä tai varojen osoittamispäätöksessä annettuja varojen käytön ehtoja. Kansallisen vastinrahoituksen takaisinperinnästä tuen saajilta säädettäisiin sen sijaan XXXX rahoittamisesta annetussa laissa.

35 §. Eräät toimeenpanojärjestelyt. Pykälässä säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön tai hallintoviranomaisen oikeudesta sopia Interreg-ohjelman tai Interreg-ulkorajaohjelman hallinnointitehtävien toimeenpanoa koskevista järjestelyistä Euroopan komission ja muiden ohjelmaan osallistuvien valtioiden viranomaisten sekä Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin kanssa. Tavanomaisina tehtävinä ei voitaisi pitää asioita, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan tai jotka muutoin edellyttävät eduskunnan suostumusta. Yhteistyöohjelmien toimeenpano voi vaatia tällaisten järjestelyjen tekemistä esimerkiksi rahaliikenteen turvaamiseksi Venäjältä ohjelman hallintoviranomaiselle.

5 luku Erinäiset säännökset

36 §. Ohjelmien arviointi ja seuranta. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset lakiehdotuksen mukaisten ohjelmien arvioinnista ja seurannasta. Pykälän 1 momentin mukaan ohjelmien valmistelua koskeva säännös säilyisi ennallaan. Ohjelmia valmisteltaessa niitä arvioitaisiin sen mukaan kuin niiden arvioinnista säädetään. Valmisteluun liittyvillä arvioinneilla tarkoitettaisiin ainakin ympäristöarviointoja. Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005) annetun lain 3 §:ssä säädetään viranomaisten velvollisuudesta huolehtia suunnitelmien tai ohjelmien ympäristövaikutusten selvittämisestä ja arvioimisesta riittävässä määrin valmistelun kuluessa, jos suunnitelman tai ohjelman toteuttamisella saattaa

olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Lain 4 §:ssä määritellään tarkemmin suunnitelmat tai ohjelmat, jotka edellyttävät ympäristöarviointia. Lakia tarkentavassa valtioneuvoston asetuksessa suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (347/2005) 1 §:n 4 kohdassa säädetään voimassa olevan lain mukaisten kestävän kaupunkikehittämisen suunnitelman, maakuntaohjelman ja Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitetun kansallisen toimenpideohjelman ympäristöarvioinnista.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että aluekehittämisspätöksen toteutumisen seurannasta vastaisiin työ- ja elinkeinoministeriö yhteistyössä muiden ministeriöiden ja maakuntien liittojen kanssa. Aluekehittämisspätöksen toteuttamisesta vastaavat eri ministeriöt ja niiden hallinnonalojen viranomaiset sekä maakunnissa maakuntien liitot yhteistyössä muiden alueviranomaisten kanssa. Aluekehittämisspätöksen toimeenpanosuunnitelmassa määriteltäisiin aluekehityksen suunnan ja painopisteiden tavoitetilän saavuttamisen seurantaindikaattorit. Toteutumisen seurantatiedot koottaisiin eri lähteistä ja tahoilta ja käsiteltäisiin säännöllisesti alueiden uudistumisen neuvottelukunnassa. Toimeenpanoa käsiteltäisiin myös edellä 23 §:ssä tarkoitetuissa valtion ja maakuntien alueiden kehittämisen keskusteluissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että maakuntaohjelmien toteuttamisen seurannasta ja arvioinnista vastaisi maakunnan liitto yhteistyössä ohjelmaa toteuttavien viranomaisten kanssa. Maakuntaohjelmaa toteuttavien viranomaisten olisi toimitettava maakunnan liitolle maakuntaohjelman seurantaan koskevat tarpeelliset tiedot. Momentissa säädettäisiin myös maakuntaohjelmien tavoitteiden toimeenpanoa koskevien arviointien laatimisesta. Arviointi tulisi tehdä vähintään kerran ohjelmakauden aikana. Arviointien tulisi niiden riippumattomuuden ja luotettavuuden varmistamiseksi olla ulkopuolisten arvioitsijoiden tekemiä. Säännös vastaa nykyisen lain 46 §:n 4 ja 5 momentteja.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että laissa tarkoitettujen ohjelmien toteutumista ja vaikutuksia arvioitaisiin ja seurattaisiin kussakin ohjelmassa määriteltyjen seurantatietojen perusteella. Momentti vastaa nykyisen lain säännöstä. Pykälän 5 momentissa todettaisiin myös, että 25 pykälässä tarkoitettun alue- ja rakennepolitiikan ohjelman arvioinnista säädetään yleisasetuksessa, erityisesti 39 artiklassa. Aiemmasta ohjelmakaudesta poiketen ohjelman ennakoarviointi (*ex ante*) ei ole enää pakollinen.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää arvioinnissa ja seurannassa noudettavista menettelyistä ja käytettävistä tunnusluvuista.

37 §. Aluejaot. Pykälässä säädettäisiin aluejaoista. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvosto voisi valtioneuvoston asetuksella määrätä maan heikoimmin kehittyneet alueet kehittämistarpeiden perusteella I ja II -tukialueiksi. Aluejako tapahtuisi kokonaisten kuntien ja tarvittaessa myös kuntien osien muodostamien alueiden pohjalta. Alueita määritettäessä otettaisiin huomioon Euroopan unionin alueluokitusjärjestelmä (NUTS) ja hallinnollisista rajoista riippumaton alueiden tunnistaminen sekä tarkemmalla tasolla ainakin alueen työssäkäynti, asiointi, kuntien välinen yhteistyö ja liikenneyhteydet. NUTS-aluejaolla tarkoitetaan eurooppalaista tilastollista alueluokitusta (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques), jonka mukaisesti laaditaan kaikki Euroopan unionin yhteiset alueelliset tilastot. Suomen NUTS-aluejaossa Manner-Suomi ja Ahvenanmaa muodostavat NUTS 1 aluetason ja suuralueet NUTS 2 tason. Hallinnollisista rajoista riippumattomalla alueluokituksella tarkoitetaan menettelyä, jolla luokitellaan alueet paikkatietoihin perustuen ja kuntarajoista riippumatta kaupunki- ja maaseututyyppeihin. Suomi nimeää tukialueet EU:n alueellisen tuen suuntaviivojen mukaisesti. Suuntaviivoissa määritellään kriteerit alueiden nimeämiseksi sekä tukialueiden väestökattavuus jäsenvaltiokohtaisesti. Kansallisesti tukialuemäärittelyä valmisteltaessa voidaan lisäksi huomioida työssäkäynti ja muita alueiden toiminnallisuuteen liittyviä kriteereitä esimerkiksi tilanteissa, joissa aluetuen suuntaviivojen kriteereitä täyttäviä alueita on enemmän kuin voidaan nimetä. Koska aluejakopäätöksillä olisi suora vaikutus eri alueilla sallittuihin tukitasoihin, niistä päättäisi valtioneuvosto. Tukialuepäätös koskee useita eri ministeriöitä ja muita toimijoita ja on tärkeää, että työ- ja elinkeinoministeriön valmistelu on laaja-alaista. Ennen esityksen toimittamista valtioneuvoston käsittelyyn, on esityksestä pyydyttävä lausunnot normaalin hallintomenettelyn mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin saaristoalueiden määräämisestä tukialueiksi kuten voimassa olevan aluekehittämisestä ja rakennerahastojen hallinnoinnista annetun lain 47 §:n 3 momentissa. Säännöksen mukaan valtioneuvosto voisi määrätä kunnan ja sellaisen muun kunnan saaristo-osan, johon valtioneuvosto on päättänyt sovellettavaksi saaristokuntaa koskevia säännöksiä, I tai II -tukialueeksi. Ennen valtioneuvoston käsittelyä asiassa tulisi kuulla saariston kehityksestä annetun lain (494/1981) 14 §:ssä tarkoitettua saaristoasiain neuvottelukuntaa.

38 § Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin tämän lain nojalla tehtävien päätösten muutoksenhausta. Muutoksenhakumenettelyssä on huomioita 1.1.2020 voimaantullut laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (hallintoprosessilaki), mutta pykälä olisi muuten nykylain kaltainen.

Pykälää ei sovelleta Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista myönnettävistä tuista tehtäviin päätöksiin, joiden muutoksenhausta säädetään (uuden rahoituslain nimi) laissa. Ehdotetun 1 momentin mukaan maakunnan liiton tämän lain nojalla tekemiin päätöksiin sovellettaisiin kuntalain säännöksiä oikaisuvaatimuksen tekemisestä ja kunnallisvalituksesta.

Pykälän 2 momentin mukaan maakunnan yhteistyöryhmän tekemiin päätöksiin haettaisiin muutosta kuten nykyisinkin valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin kuntalaisissa säädetään kuntayhtymän osalta. 19 § 3 momentin mukaisia lausuntoja koskeviin päätöksiin ei kuitenkaan saisi hakea erikseen muutosta valittamalla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön, hallintoviranomaisen ja kirjanpito toiminnon sekä seurantakomitean tekemien päätösten muutoksenhausta. Mainittujen tahojen päätöksiin haettaisiin muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Päätöstä olisi nykyisin mukaisesti noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.